LIETUVIŲ

DIENOS

DAILININKAS ČESLOVAS JANUŠAS

LITHUANIAN DAYS

MAY 1983

1983 M. GEGUŽĖS MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1983, geguzės Nr. 5 (334)
May, 1983 No. 5 (334)

Eina XXXIII metai
Volume XXXIII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukiamas prenumeratą, skaitytojas administraciją informuoja laišku.
Subscription will be reneweo automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 Single Copy $2.00

Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRŠELIAI/COVERS

FRONT COVER

Česlovas Janušas

Ceslovas Janusas was born in Crimea on July 18, 1907, where his father was a wine expert and excise tax collector. The family was well-off but the beginning of World War I brought repeated bombings by the Turks, who were helping the Tartars fight the Russian government.

Ceslovas's mother took her three children to the safer Ural region to stay with her sister, but she died soon thereafter of typhoid fever. It was over a year before his father could come for the children and bring them back to Crimea.

Lithuania was independent now and his father, who had been a classmate of Antanas Smetona in high school and had moved to Crimea looking for work, was made consul for the whole South Russian region. Unfortunately, the Russian revolution and general unrest reached Crimea and the father was arrested.

His arrest caused the three children great hardship. While his sister found shelter with another Lithuanian family, Ceslovas had to take care of his little brother. Finally, the father was released from prison, rejoined the children and the family emigrated to Lithuania in 1922.

Ceslovas was now ready to embark on his artistic career. In 1931, he graduated from the Kaunas Art School and participated in exhibitions organized by the Artists' Association. A survey exhibition of his work was given in Kaunas in 1938. He taught art in various schools and served as director of the Kaunas School of Crafts in 1940-41. His stage settings were used in many productions of the Kaunas State Theater and of Lithuanian refugee theatrical groups in Germany. In Wurzburg, he founded and directed a studio of arts and crafts (1945-49).

Following his emigration to the United States in 1949, he continued to exhibit widely. A realist with a special fondness for seascapes, Ceslovas Janusas pays particular attention to the subtleties of light. His paintings have received numerous awards. His "Leaning Willow" was chosen by the American Artists Professional League for the 1963 Smithsonian Institute Collection of Fine Arts. Ceslovas also received the Grand Prix of the Professional League in 1965.

Ceslovas now resides in Brooklyn with his wife, Vera. His son, Saulius, is a physics professor and has four sons of his own. So far, there has been no indication of an artistic bent in the grandchildren. But Ceslovas can wait. After all, his father and grandfather lived till they were 103—and his great grandfather was around for 116 years.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Nuo draudimo iki enigmo 3
In Memoriam—kun. S. Yla, J. Keliuotis, A. Kniukšta 4
P. Jurkus—
Kai saulė žaidžia viršum vandenų 5
P. Visvydas—
Po nektarinų auskarais 11
Vaižgantas—
Pavasaris atgal vilioja 12
Aš mylėjau Lietuvą 13
Zigmas Juras—
Lietuvos klausimas Europos parlamente 14
Naujos knygos—Alė Rūta "Beragio ožio metai" 15
Clevelando lietuvių iliustracijos 15

— ENGLISH SECTION —

Artist C. Janusas 2
Opera "I Lituani" to Appear at Lithuanian World Festival, by Victoria Matranga 16
Song Festival Expresses Love of Pageantry, Music and Dance 17
Long-lost German Expressionist's Works in Chicago 17
Over 22 Lithuanian Young Artists to Exhibit in Chicago During Festival 17
Former Basketball Player Now Star Swimmer at University of Hawaii, by Jack Wyatt 18
Lithuanian Priest Gets Seven Years In Soviet Jail 18
An Inside Glimpse of Journalism Soviet Style 19
Coats of Arms, by Algirdas Gustaitis 21
Party Bureaucrats Attack Western "Corruption" in Lithuanian Culture 21
Emigre Lithuanians Demonstrate Solidarity In Summer Festival 22

J. ANDRIAUS sudarytą LIETUVOS ŽEMĖLAPĮ, išleista Devenių Kultūrinio Fondo, galima užsisakyti:

Devenių Kultūrinis Fondas

P.O. Box 10782
St. Petersburg, Florida 33733

Kaina $6 ir 65c persiuntimas

III-ji Kultūros Tarybos premijų šventė Kultūros Židinyje Brooklyne gegužės 14 d. Iš k.: Stasys Baras — Lietuvių Fondo tarybos pirm., Ingrida Bublienė — LB Kultūros Tarybos pirm., dr. Genovaitė Kazokienė — mokslo premijos laimėtoja, Jonas Urbonas — JAV LB Krašto valdybos pirm., Sofija Gruzdytė — jaunojo dailininko premijos laim.,; II-je eil.: dr. Jokubas Stukas, Lietuvos Atsiminimų radijo programos ved., — radijo premijos laimėtojas, Algirdas Landsbergis — dramos konkurso laimėtojas, komp. Jeronimas Kačinskas — muzikos premiją laimėjęs, A. Vaškelis — LB New Yorko apygardos pirm., aktorius Henrikas Kačinskas — teatro premiją laimėjęs, dail. Vytautas Ignas — meno premija, Juozas Stempužis — vadovavęs programai. Foto L. Tamošaičio

3rd Cultural Council Award Festival at Cultural Center in Brooklyn on May 14. The awards were given for liberal arts, art, radio, theatrical arts and music.

Nuo draudimo iki engimo

Per prievartą tarybinėje Lietuvoje nedaug rašoma apie caristinės Rusijos įvestą ir vykdytą spaudos draudimą Priežastis paprasta: negi vanos puodas katilą juodą. Juk ir šiandien Vilniuje tebeslankioja spaudos engimo šmėklos.

Per tiek metų lietuviai abipus Atlanto lyg ir apsiprato su bolševikiniu spaudos persekiojimu. Tarsi taip ir turi būti. Sužinome iš pogrindžio kronikų, kad jie ten per kratas konfiskuoja egzodo autorių raštus. Žinome, kad iš turistų atiminėja maldaknyges, šventraščius, neįsileidžia išeivijos leidinių, tuo laužydami tarptautines sutartis. Žinome, kad valstybinėje "Vagos" leidykloje yra užšaldomi visi veikalai bei poezijos rinkiniai, jei tekstas nepatinka partijai arba autorius yra praradęs jos malonę.

Spaudos engimo faktų, linksmų, liūdnų, tragiškų, susikaupę tūkstančiai. Tačiau niekas dėl to nekelia didelio vėjo. Apsipratome.

Šitokia bejėgiška apsipratimo tyla persekiotojams yra labai naudinga. Jie gali ir ttoliau dėtis šventuoliškais taikos gynėjais, kultūrtrėgeriais, mulkinti didesnę pasaulio dalį ir tuo pačiu metu begėdiškai engti savo imperijos raštiją.

Anot Lenino, taip tarybinis socializmas skleidžia visokį labą. Pagal jo pasekėjus, juk ir "priešo" engimas, jo terorizavimas, jo žlugdymas yra "labas". Ar tas "priešas" yra žmogus, ar jo kūryba, ar jo dvasinis pasaulis, juk jiems nesvarbu. Jiems nesvarbu net ir "savas", jeigu iškrypo iš generalinės linijos.

Faktų daugybė. Štai naujausias faktas. Kovo 5 d. "Literatūros ir meno" savaitraštyje V. Vitkauskas skundžiasi dėl "Baltistikos", "Kalbotyros", "Mūsų kalbos" leidinių marinimo sandėlyje: "Jau keturi mėnesiai vaikšto būreliai kalbininkų ar šiaip kalbos mokslo gerbėjų be jokios vilties nusipirkti kokį minėtą reikalingą leidinį. (. . .) knygų tiražas guli universiteto sandėlyje, bet per kiemą tas knygas nunešti į knygyną kažkas yra uždraudęs".

Suprantama, rašėjas nepavadino to "kažko" tikruoju vardu. Ir nereikia. Puikiai žinoma, kas yra tas paslaptingasis "kažkas". Ogi — dabartinis lietuvių spaudos engėjas. Despotizmo ainis — bolševikas. Jam ir jo sėbrams nė kiek nerūpi lituanistika, nei lietuvių kultūra. Terūpi tik machiaveliška politika.

Žodžiu, knygnešių laikai nėra praėję. Draudimą pakeitė engimas. Žandarą — saugumietis. Teliko Kremlius, patalogiškai bijąs laisvo spausdinto žodžio kaip velnias šventinto vandens.

O kaip yra su lietuvišku žodžiu laisvajame pasaulyje? Būkime atviri: nesame nė mes be nuodėmės. Tik mūsų nuodėmės yra kitokios: jau vis daugiau atsiranda tokių, kurie lietuviško spausdinto žodžio *vengia*. Engimas ir vengimas netolygūs, bet jie vienas antrą remia. Kas taip būtume nusikaltę, muškimės į krūtinę ir maldaukim atleidimo. Poetą parfrazuodami kalbėkime: "O, mūs šventas lietuviškas žodi, / tu nešei atgimimo idėjas, / tu man kelią į laisvę parodei, / atleidimo prašau nusidėjęs."

In Memoriam

KUN. STASYS YLA

Šis pavasaris mūsų kultūrai labai nuostolingas. Kovo 24 d .Čikagoje mirė rašytojas, pedagogas, jaunimo auklėtojas, kultūringas kunigas Stasys Yla.

Stasys Yla buvo gimęs 1908 m. Ukmergės apskr. Mokėsi Kauno kunigų seminarijoj ir V. D. Universitete. Kunigu šventintas 1932 m.

Studijas gilino užsienyje, kur susipažino su Vakarų Europos katalikų veikla, studijavo sielovados, socialinius klausimus. Grįžęs buvo pakviestas universiteto teol.-filosofijos fakultete dėstyti pastoralinę teologiją. 1936 m. kun. St. Yla drauge su kitais jaunaisiais katalikais, dailaus rašto, mokslo žmonėmis ir visuomenės veikėjais sudarė naujo dienraščio, "XX Amžiaus" redakcinį kolektyvą. Dienraštis iš karto padvelkė nauja kūrybinga žurnalistikos dvasia ir patraukė daugelį skaitytojų.

Pirmaisiais komunistų okupacijos metais kun. St. Yla buvo pasitraukęs į Vokietiją, o vokiečių okupacijos metais grįžęs dėl pogrindinės veiklos buvo suimtas ir 1943 m. išveštas su kitais į Stutthofo koncentracijos stovyklą.

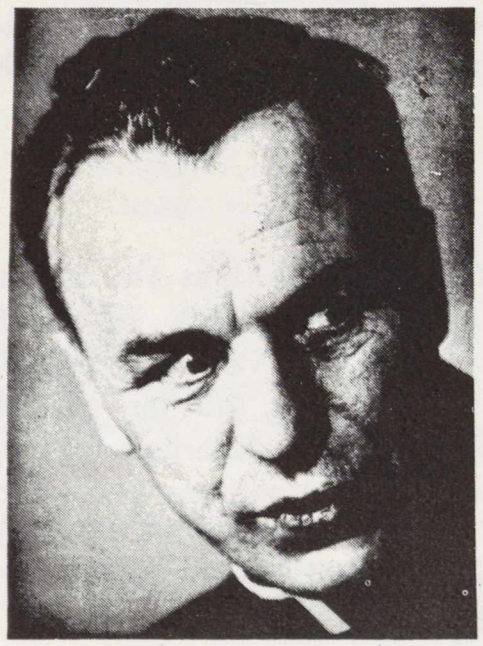

Kun. Stasys Yla.

Laimingai gyvas išlikęs, įsijungė į vakarų Vokietijos lietuvių kultūrinę veiklą, o 1950 m. atvyko į JAV ir apsigyveno Putname kaip M. N. P. Seserų kapelionas. Su didele energija ir meile darbavosi jaunimo (ateitininkų ir skautų) tarpe, bėdamas jų dvasios vadovu, įvairių kursų vadovu, paskaitininku.
vu, paskaitininku.

Kun. St. Yra paliko didelį raštų turtą. Jis rašė teologiniais, sociologiniais, auklėjimo klausimais, paskelbė daugelį poleminių rašinių, išleido atsiminimų ir pergyvenimų knygą apie koncentracijos lagerį ("Žmonės ir žvėrys dievų miške"), rašė eilėraščių, giesmių, maldų. Pastaruoju metu baigė didelį veikalą apie Čiurlionį ir jo kūrybą.

Sunku keliais sakiniais aptarti šio plataus masto asmens — kunigo, didžio auklėtojo, nuostabiai šviesios dvasios asmenybę ir jo veiklą. Reikia tik paskaityti daugybę nekrologų, tilpusių spaudoje, žmonių, kurie jį pažino, su juo bendravo, kurie sekė jo gyvenimo kelią, kurie tiesiogiai jo bičiuliškumą, toleranciją buvo patyrę.

Iš karto net sunku suvokti, kokios gilios ir plačios asmenybės esame netekę..

JUOZAS KELIUOTIS

Kovo 25 d. Lietuvoje, Vilniuje, mirė Juozas Keliuotis — žurnalistas, redaktorius, meno ir literatūros nagrinėtojas, rašytojas ir vertėjas.

J. Keliuotis buvo gimęs 1902 m. Rokiškio apskrityje. Studijavo V. D. universiteto teol.-filosofijos fakultete ir kaip Liet. Katalikų Mokslo Akademijos stipendininkas studijas plėtė Paryžiuje, Sorbonos un-te, studijuodamas filosofiją, literatūrą, meno kritiką ir sociologiją bei žurnalistiką.

Dar studijuodamas Kaune, sumaniai redagavo jaunimo žurnalą "Pavasarį", o grįžęs iš Paryžiaus trumpai dirbo "Ryto" redakcijoj, įsteigė jaunųjų moksleivių žurnalą "Ateities spinduliai", ir, svarbiausia, suorganizavo kultūros, literatūros, meno bei visuomeninio gyvenimo modernų žurnalą "Naujoji Romuva", apie kurį suspietė žymiuosius Lietuvos mokslo, meno ir literatūros žmones. "Naujoji Romuva" — tai nepriklausomos Lietuvos pakilusio kultūrinio gyvenimo ir kūrybos epocha, išreiškianti tautos gelmių atšvaitas, spinduliuojančias vakarų Europos kultūrinių lobių patirtimi ir lietuviškos sielos turtais.

"Naujojoje Romuvoje" turėjo forumą jaunųjų lietuvių dailininkų avangardas, čia iš vakarietiškų pozicijų buvo žvelgiama į teatro ir literatūros gyvenimą, čia visuomenininkai sine ira et studio galėjo kelti opiuosius Lietuvos gyvenimo klausimus, negeroves vadinti tikraisiais vardais ir ieškoti naujų kelių, radikalesnių sprendimų. Nors kai kam atrodė, kad "N. R." buvo neokatalicizmo tvirtovė, tačiau joje vyravo nepartiškumas ir laisvė nuomonių įvairovei. Netoleravo tik ydų ir klaidų bei demamogijos.

Likęs Lietuvoje, J. Keliuotis antruoju komunistų okupacijos metu bandė įsijungti į kultūros ir literatūros darbą, bet buvo "demaskuotas" kaip kenkėjas, suimtas ir išvežtas į Sibirą, iš kur nepaprastai suvargęs, netekęs sveikatos, atlydžio metu grįžo į Lietuvą, bet visą laiką buvo "persona non grata", gyveno skurdžiai, gaudamas labai menką pensijėlę, ir pragyvenimui prisidurdavo vertimais bei atsiminimų raštais apie žymiuosius lietuvių asmenis, kurių dalį nupirko archyvai, dalis su žymiais pataisymais buvo spausdinta periodikoje (apie kan. J. Tumą-Vaižfantą, J. A. Herbačiauską, S. Nerį, dail. V. Eidukevičių ir kt.).

Skursdamas, vis labiau kūno negalių ir dvasiškai teroro kankinamas, J. Keliuotis tačiau nepasidavė pesimizmui, sekė pa-

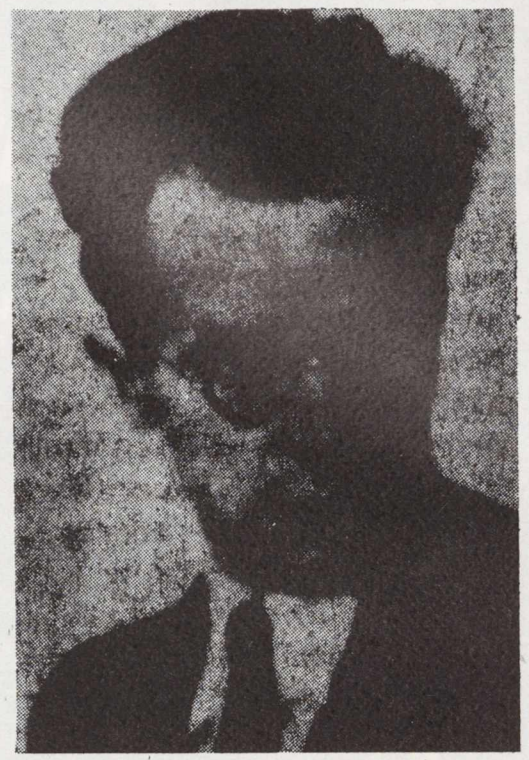

Juozas Keliuotis.

saulio kūrybinius įvykius, susirašinėjo su užsienyje gyvenančiais savo bičiuliais, buvusiais bendradarbiais, vertė iš prancūzų kalbos beletristiką, rašė dramas (kurios užkonservuotos liko teatro archyvuose), kūrė poeziją kaip dvasios katarsį; po pluoštelį eilių keliais sukakčių atvejais paskelbta Vilniaus spaudoje.

Buvo mėgiamas ir lankomas dailininkų, kurie yra sukūrę daugelį jo portretų.

Su J. Keliuočio mirtimi Lietuva neteko vieno didžiųjų žmonių-kūrėjų, išaugusių nepriklausomybės žydėjimo metais ir įėjusių į jos nemirtingųjų panteoną.

Sakalo leidyklos ženklas

Paruošus šį LD nr. spaudai, atėjo žinia, kad Lietuvoje, Kaune, gegužės 18 d. mirė *Antanas Kniūkšta,* buvęs "Sakalo" knygų leidyklos įsteigėjas ir direktorius.

Buvo gimęs 1892 m. rugp. 15 d. Visą gyvenimą dirbo prie knygų — buvo Šv. Kazimiero knygyno tarnautojas, o 1924 m. su bičiuliais įsteigė išleisti dviem jų knygom leidyklą, kuri vėliau išaugo į reikšmingiausią grožinės literatūros leidyklą, subūrusią aplink save geriausius to meto kūrėjus.

Užėjus pirmą kartą bolševikams, leidykla buvo likviduota, o jos knygos išmestos į makulatūrą arba sunaikintos. Antrosios okupacijos pradžioje K. išvežtas į Sibirą, iš kur grįžo su palaužta sveikata, be kapeikos, be žmogaus teisių.

A. Kniūkšta ir jo "Sakalas", iškėlęs knygą į nepriklausomos Lietuvos kultūrinį zenitą, nebus niekad išbrauktas iš lietuvių kultūros istorijos.

KAI SAULĖ ŽAIDŽIA VIRŠUM VANDENŲ . . .

Dail. Česlovo Janušo gyvenimas ir kūryba

Kultūros Židiny Brooklyne 1983 kovo 19-20 dienomis įvyko dailininko Česlovo Janušo jubiliejinė paroda, skirta jo dviem sukaktim išryškinti, — tai jo gyvenimo 75 metų sukakčiai ir jo kūrybinio darbo 50 metų sukakčiai.

Paroda buvo viena iš didžiausių čia surengtų parodų. Per abi sales ir pirmojo aukšto vestibulį buvo iškabinta apie 160 aliejinės tapybos darbų. Visi paveikslai buvo gražiai įrėminti, sutvarkyti.

Prieš parodą teko lankytis dailininko namuose. Jis gyvena Ozone Park rajone. Čia daug tokių vardų. Kadaise buvo tie miesteliai, o paskui suaugo, susiliejo į vieną plaukiančia namų jūrą, į vieną milžiną miestą Toje gatvėje jis jau senokai turi savo namus, kuriuose yra įrengta patogi darbo studija.

Dirba jis rūsyje. Ir didelio namo rūsyje yra palikti tik takai praeiti — visur paveikslai, rėmai, įvairios medžiagos.

Trečiame aukšte yra dar kita studija, bet dailininkas jos nemėgsta. Per aukštai lipti. Čia gi į rūsį lengva nusileisti iš virtuvės. Trečio aukšto studija yra irgi jo paveikslų sandėlys.

O kiek dar akvarelių! Jos sudėtos tarp kardonų, suvyniotos. Kiek piešinių anglimi, pieštuku, kiek ištemptų drobių! Kai kur jau anglim nupieštas peisažas ar jo dalis.

Čia jis išsitraukia savo drobes ir tuoj imasi tapybos.

Tai rodo, kad Janušas yra tikrai reto darbštumo dailininkas. Jis dabar turi bent kelias parodas jau parengtas.

Ir ši sukaktuvinė paroda buvo nepaprastai sėkminga. Pardavė 43 paveikslus. Per iškilmingą atidarymą kalbėjo poetas dramaturgas Stasys Santvaras, skambino pianistė Dalia Sakaitė, visam atidarymui suteikdama daug šventiškai kilnios nuotaikos.

Tą patį vakarą buvo ir jo pagerbimo vakarienė žemutinėje salėje. Čia jam buvo didelė staigmena — Liet. Šaulių Sąjunga Tremtyje jį apdovanojo šaulių žvaigždės ordinu. Ordiną prisegė Lietuvos gen konsulas Anicetas Simutis. Kaip įprasta, tokiom progom pasakyta daug sveikinimo kalbų, gauta raštu visas pluoštas sveikinimų. Visi linkėjo dailininkui ir toliau taip nuoširdžiai triūsti ir tapyti gamtą, atkurti lietuviškas sodybas, kurias jam teko gerai pažinti, nes vasarom mėgo keliauti ir tapyti gamtoje. Palinkėjo ir kituose miestuose surengti savo parodas. Dideli meno turtai sukaupti jo studijoje. Tegu juos pamato ir kiti, tegu papuošia ir kitų miestų lietuvio namų sienas.

Publika parodos atidarymo metu New Yorko L. Kultūros židinyje.

Janusas at an exhibition of his paintings.

Dail. Č. Janušo 75 m. sukakties šventės. Keliamas tostas. Iš kairės: Sūnus Saulius Janušas, Gražina Janušienė, J. Simutienė, Lietuvos gen. kons. A. Simutis, Vera Janušienė, Č. Janušas; už jų M. Klivečkienė, toliau I. Vakselienė, A. Vakselis, D. Bilėnienė.

Raising a toast. From left: Son Saulius Janusas, Grazina Janusas, Jane Simutis, Lithuanian Consul General A. Simutis, Vera Janusas, Ceslovas Janusas. Behind them: Malvina Klivec-kas, Irena Vakselis, Aleksandras Vakselis, Dana Bilenas.

Tokių sukakčių proga savaime akys nukrypsta į dailininko praeitį, į jo kūrybą, kas jai charakteringa, kodėl ji taip sklinda žmonėse?

ŠIURPI VAIKYSTĖ KRIME

Dail. Česlovas Janušas mėgsta pasakoti, mėgsta sudramatinti šiurpias istorijas, o jų turėjo ne vieną.

Tokia šiurpi ir liūdna buvo jo vaikystė. Ir štai kodėl.

Jis gimė 1907 liepos 18 Feodosijoje, Krime. Ten gyveno jo tėvai ir gerai vertėsi. Tėvas buvo vyno ekspertas, akcizininkas.

Bet štai prasidėjo pirmasis pasaulinis karas. Krime pasidarė nesaugu — ėmė bombarduoti turkai, tuo padėdami vietiniams totoriams kovoti prieš rusišką valdžią. Kad būtų saugiau, motina su trim vaikais išvyko į Uralą pas seserį. Ji pietų Urale Bielorecke 1916 metais šiltine mirė, palikdama savo vaikus baisiai nežiniai.

Už kokių pusantrų metų atvyko tėvas jų pasiimti. Vėl išsivežė į Krimą. Tuo metu jau kūrėsi nepriklausoma Lietuva. Tėvas buvo baigęs Palangos gimnazijos 6

klases drauge su Antanu Smetona. Kaip lietuvis, negalėjo gauti darbo Lietuvoje, tai teko nusikelti į Krimą. Ten buvo ir daugiau lietuvių.

Besikuriant Lietuvai, tėvą padarė Lietuvos konsulu visai pietų Rusijai. Jis išdavinėjo pasus, leidimus iš ten išvažiuoti, o tai buvo svarbu, nes Rusiją siaubė kilusi revoliucija. Krimas revoliucijos buvo vėliausiai paliestas. Tuoj buvo suimtas tėvas ir išgabentas į Liubenkos kalėjimą Maskvoje. Vaikams prasidėjo baisios našlaičių dienos. Seserį priėmė vienas lietuvis, o Česlovas turėjo išlaikyti savo jaunesnį broliuką. Pasidarė tikras gatvės berniukas, kuriam tik rūpėjo, kaip išsilaikyti, kaip brolį išmaitinti. Ten pergyveno ir savo akimis matė žiaurų rinktinės Rusijos kavalerijos likvidavimą.

Pagaliau, susitarus Lietuvos valdžiai su nauja bolševikų valdžia, tėvas buvo paleistas iš Liubenkos kalėjimo. Jis išvyko į Krimą ieškoti savo vaikų. Kelionė buvo nepaprastai sunki. Atvykęs vaikus surado. Taip jis su visais trim vaikais sunkiais ir vargingais keliais 1922 metais pasiekė nepriklausomą Lietuvą.

Dail. Č Janušo tėvas (su barzda) savo artimųjų tarpe, metai prieš mirtį (mirė 103 metų amžiaus).

Artist Ceslovas Janusas' father [with beard] among friends, one year before his death at the age of 103.

LIETUVIŠKOSE MOKYKLOSE

Tėvą kaip muitininką specialistą tuoj paskyrė į muitinę. Teko dirbti bent keliose muitinėse. Česiuką reikėjo leisti į gimnaziją. Jį Telšiuose parengė į trečią klasę. Ten jis ir baigė trečiąją klasę. Ketvirtą klasę baigė Kražiuose, paskui mokėsi Palangoje. Parengtas išlaikė eksternu gimnazijos egzaminus Klaipėdoje 1926 m.

Palangos gyvenimas jį ypač subrandino. Pasidarė geras sportininkas, plaukikas, ne kartą laimėjęs plaukiko rungtynes.

Palangoje įkūrė jūros skautus ir su jais plačiai veikė, išgelbėjo kelis skęstančius žmones. Už tai buvo apdovanotas skautų žymeniu.

Dail. Janušo šeima: dailininkas Česlovas, žmona Vera, sūnus Saulius.

Artist C. Janusas, his wife Vera, and son Saulius.

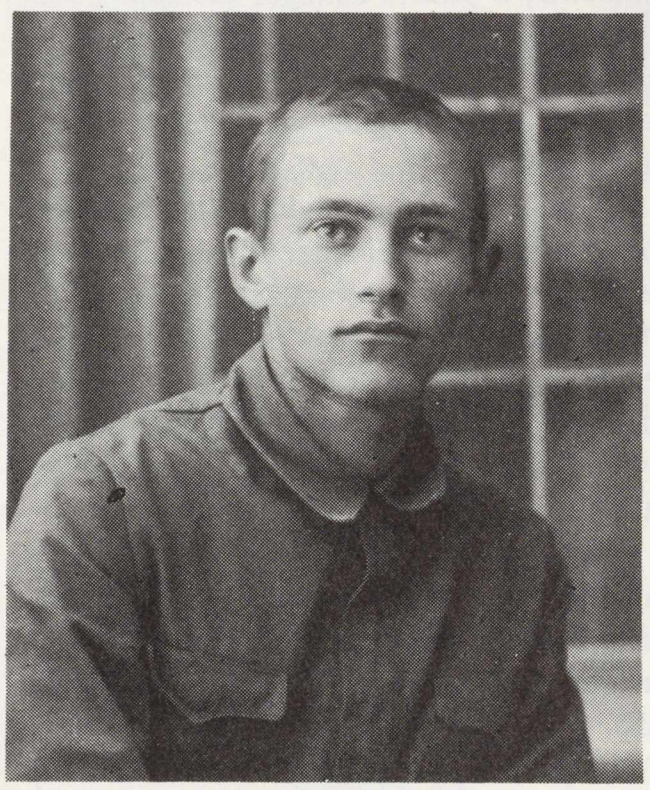

Janušas mokinukas 1926 metais.

Janusas as a 19-year-old student.

PASUKA Į MENO MOKYKLĄ

Nuo pat vaikystės jį traukė dailė. Mėgo kopijuoti paveikslus. Gimnazijoje būdamas, jau piešė viską. Palangoje gyvendamas jau vertėsi lyg koks komercinis dailininkas, piešė plakatus vasaros koncertams ir už tai gerai uždirbo.

Išlaikęs gimnazijos baigimo egzaminus, jis 1926 įstojo į Lietuvos meno mokyklą Kaune. Meno mokyklai tada vadovavo dailininkas akvarelistas Kajetonas Sklerius. Įstojantiems buvo egzaminai. Prašymų buvo paduota 219, o išlaikė tik 17.

Šią klasę, arba laidą, Česlovas mielai prisimena. Tai buvo tikrai iškili klasė — Bronius Pundžius — skulptorius, Vytautas Palaima, Viktoras Andriušis — teatro

Dail. Janušo pav. "Lietuvos bažnytkaimis", aliejus.

Lithuanian village and church—oil.

Dail. Č. Janušas demonstruoja akvarelės techniką Kultūros Židinyje 1977.2.10.

Janusas demonstrating water colors in 1977.

dailininkai, dekoratoriai, Romualdas Krivickas, Mečys Bulaka — grafikai, Buvo įstojęs ir Pulgis Andriušis, kuris vėliau pasidarė žinomu rašytoju beletristu.

Meno mokyklą Č. Janušas baigė 1931. Baigusiųjų tarpe buvo ir Regina Matuzonytė-Ingelevičienė, kuri čia Amerikoje mirė 1980 kovo 28. (Jos pomirtinė apžvalginė kūrinių paroda surengta Kultūros Židiny gegužės 7-8 d.).

MOKYTOJO VAIDMENY

Č. Janušas yra tikras mokytojas, sugebąs klasę suorganizuoti darbui, išlaikyti drausmę, moka įdomiai dėstyti savo dalyką.

Pirmiausia jis mokytojavo Pasvalio aukštesniojoje komercinėje mokykloje. Čia su dideliu pasisekimu dėstė meno dalykus, sugebėjo mokinius įtraukti į kūrybinį darbą, surengti jų parodas. Šiauliuose mokytojavo 1934-36 metais.

Bet jau tuo metu jis vis labiau įsijungė į meno gyvenimą Kaune. Persikelia moky-

tojauti į Kauną. 1936-37 dirbo Kauno VI gimnazijoje.

Jis mėgsta ir dailiuosius amatus, greitai pagauna naujas idėjas. Taip iš gimnazijos jis perėjo į Kauno I-ją Dailės Amatų mokyklą. Po metu buvo ir jos direktorium. Amatų mokyklos direktoriumi buvo sunkiais okupacijų metais. Ir buvo pasižymėjęs direktorius ir mokytojas.

Visą laiką mokyklose iki okupacijų veikė su skautais, jiems vadovavo.

VEIKLA LIETUVIŠKOS DAILĖS PASAULYJE

Nuo 1931 metų jis jau aktyviai dalyvavo Lietuvos Dailininkų Sąjungos rengtose parodose. Tuoj susiformavo ir jo pomėgiai. Jis ne vieną vasarą praleido Palangoje pas žvejus, pažino jų gyvenimą, tapė jų laivus ir Baltijos jūrą. Diena iš dienos vis labiau įsisavino jūros stichiją, jos begalinę jėgą ir grožį.

Būdamas Palangoje, jis matė ir nuostabius saulėleidžius. Matė kaip žmonės sueina ant tilto palydėti saulutės, kaip ji leidžiasi į bangas.

Teko jam daug keliauti su kitais dailininkais — P. Kalpoku, V. Didžioku, J. Mackevičium, A. Žmuidzinavičium, K. Šklėriumi. Šitose kelionėse jis išmoko daug meistrystės, įvairių technikos plonybių, Su jaunaisiais dailininkais jis plaukiojo ežerais, tapydami Lietuvos ežerus, upes.

Jau tuo metu jis ėmė garsėti kaip vandenų ir jūrų dailininkas. Ypač mėgo tapyti balas su visais saulės ir mėnulio atspindžiais.

1938 m. Liet. Dailininkų Sąjunga jam surengė pirmą apžvalginę parodą, kurioje dominavo jūra, atspindžiai vandeny, lietuviškos sodybos. Tada jau pastebėjo kritika, kad jis sugeba išgauti šviesos efektus. Dažnai šviesos šaltinis būna už debesų, kartais nėra net paveiksle, o vistiek šviesa trykšta į paveikslą, šiltais tonais nuspalvina vandens paviršių.

Dail. Č. Janušo pav. "Jūros banga", akvarelė, laimėjęs Grand Nationl premiją 1965 m.

"The Wave"—watercolor and Grand Prix winner of the American Artists' Professional League competition in 1965.

DARBAS TEATRE

Kauno valstybiniame teatre su pertraukomis dirbo 14 metų. Teatro dailininko studijas buvo baigęs pas M. Dobužinskį. Dabar su juo dirbo teatre.

Ir teatre Č. Janušas garsėjo kaip lietuviško scenovaizdžio dailininkas. Kauno valstybiniame teatre jis yra dekoravęs šiuos lietuviškus veikalus: St. Santvaro Kaimynus, A. Vienuolio Dauboje-Prieblandoje, St. Šimkaus operą Pagirėnus.

DARBAS POKARIO METAIS VOKIETIJOJE

Karo audringi metai išbloškė iš Lietuvos. Atsidūrė su šeima Vokietijoje. Tuoj

Dail. Č. Janušo paveikslas "Tinklai džiūsta", akvarelė.

"Drying Fishnets"—Watercolor

pokario metais jis sugebėjo organizuoti dailės veiklą, pats daug tapė, būrė kitus dailininkus, 1946 Wuerzburge įkūrė IRO dailiųjų amatų studiją, panašią studiją turėjo vėliau ir Schw. Gmundėje.

Vokietijoje dalyvavo visoje eilėje parodų: Wuerzburge, Schongau, Baden Badene, Oldenburge, Augsburge, Bayreute ir kitose vietovėse.

DARBAI AMERIKOJE

Į Ameriką su šeima atvyko 1950. Apsigyveno New Yorke ir čia griebėsi visokiausių darbų: dažė namus, dažė stogus, kol užsikabino. Netrukus jis gavo darbą garsioje bendrovėje Eastman-Kodak bendrovėje. Kaip dailininkas dirbo reklamų skyriuje. Čia parodė platų medžiagų ir įvairių technikų pažinimą, parodė ir savo kūrybinį išradingumą. Patobulino šilko tinklo techniką. Kai reikėjo, trumpu laiku sukūrė didžiules dekoracijas cirko scenom. Ten buvo pavaizduota labai daug žmonių.

Kodako bendrovėje išdirbo 19 metų. Į pensiją pasitraukė 1965 metais.

VEIKLA IR LAIMĖJIMAI AMERIKOJ

Apsigyvenęs Brooklyne, tuoj susirado kelis artimus žmones. Vienas iš tokių buvo William Witkus, antros kartos lietuvis, dailininkas.

Nerukus įsijungė į profesines amerikiečių dailininkų sąjungas, ėmė dalyvauti parodose.

Parodose yra laimėjęs įvairių premijų, atžymėjimų. Čia prisiminsime svarbiausias: 1957 laimėjo Windsor Newton premiją New Yorke; 1959 — pirmą premiją National Spring Exhibition, Art League of Long Island, New Yorke; 1963 — Yorke; 1963 — pirmą premiją už akvarelę pirmą premiją St. Luke's Art Guild New Yorke, 1963 — pirmą premiją už akvarelę Art League of Long Island Spring Exhibition, New Yorke; 1963 m. dalyvavo pirmųjų premijų laimėtojų leidiny— Prize Winning Oil Paintings and Why They Won the Prize; 1963 m. American Artists Prof. League atrenka paveikslą "Pasviręs gluosnis" parodai Smithsonian Institute National Collection of Fine Arts; 1965 m. laimėjo Grand Prix American Artists' Proefessional League.

Dail. Janušas taip pat labai aktyviai dalyvavo visose Vasario mėnesio parodose, kurios rengiamos Kultūros Židinyje, buvo jų organizatorius, laimėjo įvairių premijų, kelis kartus laimėjo parodos populiariausio dailininko premiją.

Amerikiečių Long Island profesinėje lygoje buvo dvejus metus vicepirmininkas, yra atlikęs net keletą piešimo demonstravimų amerikiečiams.

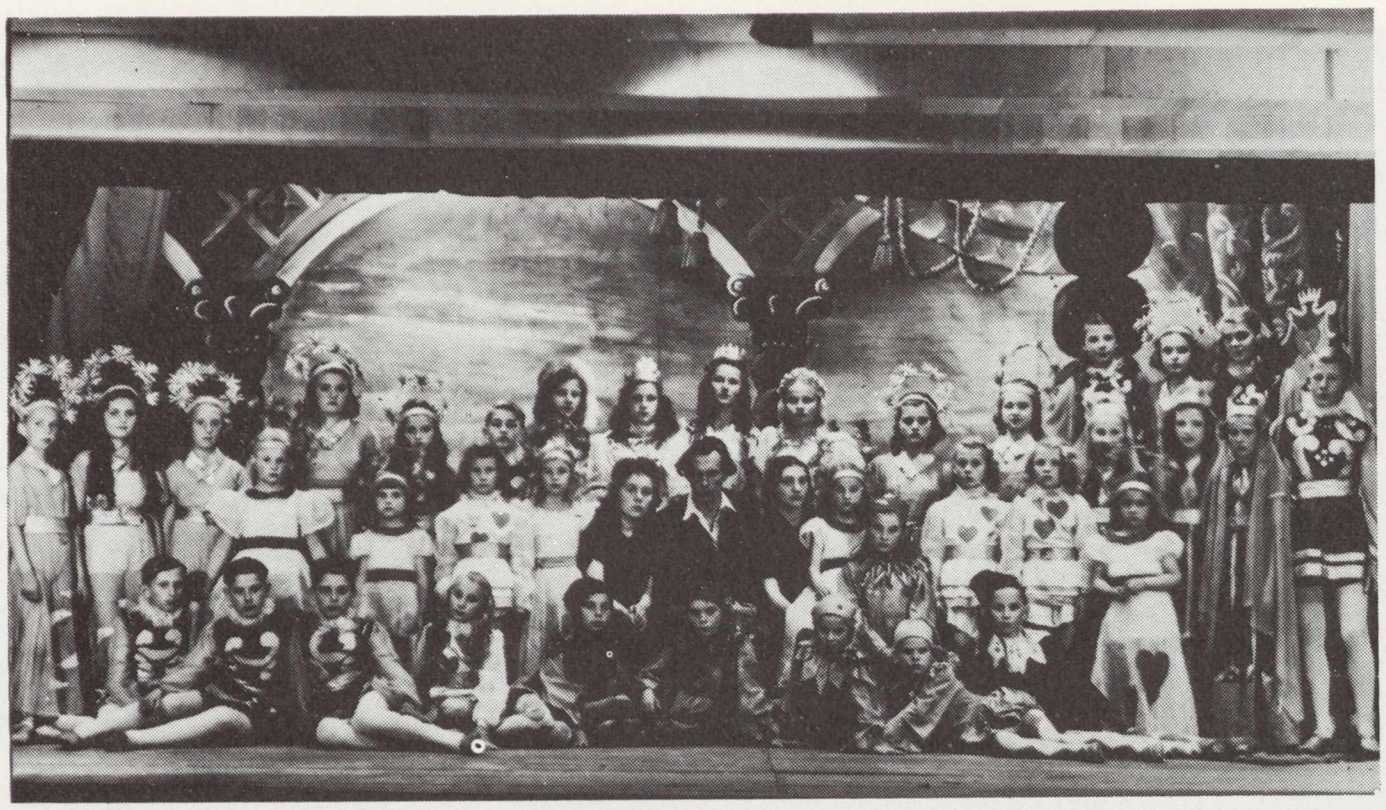

Dail. Janušo dekoracijos vaikų baletui Vokietijoje.

A children's ballet in Germany. Decorations by Janusas.

Č. Janušas jūros skautas. (pirmoj eilėj pirmas iš kairės).

Janusas in his Sea Scout uniform—in front row, first from the left.

PARODOS LIETUVIAMS

Dail. Č. Janušas su savo parodom yra aplankęs didesnes lietuvių kolonijas, kitas net po porą kartų. Parodos praeina su dideliu pasisekimu.

Šią sukaktuvinę parodą jam surengė specialus komitetas, sudarytas iš atstovų tų organizacijų, kuriose jis čia New Yorke veikia.

REALIZMO ATSTOVAS

Dailininkas Janušas yra realistinio meno propaguotojas. Patraukia jį gamtos grožis, miškeliai, upės, ežerai. Bet jo kūryba nėra grynai realistinė. Jis ją pakelia į aukštesnę tikrovę, tikrovę suidealina. Todėl jo paveikslai sukuria jaukią nuotaiką, miela į juos žiūrėti, miela prie jų pabūti, pailsėti.

Mėgsta jis tapyti mėnesienas, pagauti nakties įspūdį, atspindžius vandenyje. Tapydamas lietuviškas sodybas, mėgsta įvesti rugių gubas, lietuviškus kryžius, berželius. Tai lietuviškas gamtovaizdis, kur, rodos, dar jauti nupiauto šieno kvapą.

Daugiausia jis yra nutapęs jūros paveikslų, įvairiausių jūrų — audringų, saulėtų, vakarinių, rytinių, dūžtančių į akmenis, su žuvėdromis; kituose paveiksluose matysi daugyvę laivų laivelių, džiūstančių tinklų.

Mėgsta Janušas tapyti rudenį, kur vyrauja rudos, pilkos spalvos, miškai, šaltiniai, audringi debesys. Mėgsta ir žiemą. Ir čia jis įveda šiltų spalvų visą gamą. Ir tai rodo jo optimizmą — net ir žiemą jo spalvos šiltos ir džiūgaujančios.

Jis yra daug keliavęs, nutapęs Long Islando, Cape Codo, Kennebunkporto pajūrius. Su pamėgimu jis "grįžta" ir į Lietuvą, kur daug keliavo ir turi daugybę piešinių, škicų.

★

Dail. Janušas gyvena su žmona Vera, kuri dirbo Kauno valstybinėje operoje. Būdama Vokietijoje, ji buvo suorganiavusi vaikų baletą.

Jie turi sūnų Saulių, kuris yra radijo mėgėjas, turi siųstuvą. Yra fizikas ir profesorius. Sauliaus šeimoje auga keturi sūnūs, keturi Česlovo anūkai. Ar iš jų bus kuris dailininkas? Tai parodys ateitis.

Bet iš savo senelio dailininko jie išmoksta labai daug įdomių ir naudingų dalykų, išmoksta ir gražiai lietuviškai kalbėti.

Dail. Česlovo tėvelis buvo žemaitis, buvo iš šimtamečių giminės, jis pats išgyveno 103 metus, tiek pat ir jo tėvas, o jo senelis gyveno 116 metų.

Mielam sukaktuvininkui dailininkui Č. Janušui linkime kuo gražiausios sekmės. Tegu lydi jį ilgos, laimingos ir kūrybingos dienos!

P. Jurkus

LIETUVIŲ DIENŲ

METINIS PIKNIKAS

ir laimėjimų traukimas šiemet įvyks rugsėjo 18 d. Šv. Kazimiero par. patalpose, St. George - Evans St. kampas, Los Angeles, Calif. 90027

Gavę loterijos bilietėlius, malonėkite juos užpildyti ir, pridėjus $10, grąžinti LD administracijai.

Iš anksto dėkojame už jūsų malonų atsiliepimą ir paramą spaudai.

PANAS VISVYDAS

PO NEKTARINŲ AUSKARAIS

SODAS

Po nektarinų auskarais
pakrantės sode,
kur spalvos kvepia
vandenyno giluma,
vėl popiečiais prie mūšos
ateina ta pati mergaitė.
Netarusi nė žodžio,
man pažada surasti
Mnemozinės kriauklę.

Taikos pavasarį Europoje,
kai laivas Generolas Taylor
nuo kranto atsiskyrė,
jo reginys, lyg albatrosas,
ant denio nusileidęs,
palaimino kelionės lyrą.

Ištikimybės skliauto nešama
per vandenis į vakarus,
per Illinojaus lygumą
ir per kanjonų svaigų ruožą
ji kiekvienam akiračiui,
net nežinodama,
suteikdavo rytojaus grožį.

Girdžiu jos balsą mūšoj.
Matau karvelį ant mokyklos bokšto,
Prie vandenyno nektarinai noksta.
Pašlaite kyla džiaugsmo laiptai
į sodo būstą... Niekad neliūdėsiu:
linksma pavakarėjant ji sugrįš
ir savo kvepiančiam glėby
atneš man kriauklę pažadėtą.

PRIE GAUBLIO

Prie gaublio bandau išmatuoti
ligšiol nukeliautus nuotolius.
Nuo lango stiklo rasoto
Neries nutrint negaliu.

Juk tąsyk ten palikuonis,
paklydęs Šopeno sonatoj,
ieškojo Gondingos klonių
ir mėlyno irklo verpeto.

Neradęs ėmė skraidyti
su kauburių vyturėliais.
Išgirdo, ką sakė tą rytą
senolių pabudusios vėlės:

Tik gaublio plotus pažinęs,
surasi klonį gimtinės.

SUGRĮŽUSIAM POETUI

P. L.

Šį vakarą vėl sugrįžai
į šventės būstą.
Ir mano sąmonė paklusta,
norėdama išgirsti,
ką tylėjus lyra pasakys.

Esi nūnai tiesus
lyg fjordo švyturys.
Trumpam sustoji tarpdury
ir nori likt nematomas,
ir niekam nieko nesakai.
Eilėraščius laikai
priglaudęs prie krūtinės.

Žiūrėdamas į tavo veidą,
regiu saulėtekį tėvynės,
kuomet gėlė ir kardas
galėjo bičiuliauti,
kad mums skambėtų
laisvės varpas.

Šį vakarą
iš tavo knygos atskleistos
ne kardas, o kapų gėlė
klausytoją paguos.

★ ★ ★

Valia užsnūsta po dienos
ir jau nenori sau dainuot.
Pats metas balsui pailsėt.
Labanakt! pasakyt visiems.

Tyliau nei vakar, daug tyliau.
Naktis nugrimsta vis giliau.
Ir pamažu silpnėja dabarty
už ateitį gražesnė praeitis.

Už sienos, aš žinau, yra
sušalusį į gniužulą para,
pernykščio laikrodžio širdis,
kurios jau neįmanoma valdyt.

★ ★ ★

Sakyk, ar galima kelionę atidėt
ir dar sėsliojoj akvarelėj pasėdėt?
Ar galima pakalbint vaismedžių šaknis
ir žvilgsnį žalumynuos paganyt?

Sakyk, ar galima šią valandą laisvai
gyventi įprasto gyvenimo gaiva —
tarp vis daugėjančių daiktų, kurie
nerūpestingai padeda jausmams žėrėt?

Tiek klausimų! Tiek tų kodėl, kodėl,
Žmogus lyg mokinukas klausia vėl:
Ar galima kelionę dienai atidėt
ir dar sesliojoj akvarelėj pasėdėt?

VĖDUOKLĖ

Ant stalo braižymui matuoklė.
Pieštukai lūžtančiais galais.
Prie kaktuso — vėduoklė,
tartum velykmečio sala.

Už lango — reginys: alėja
su pramogaujančiais vaikais.
Laiškutis tolimas Sergiejui
su Mandelštamo ištrauka.

Įamžinti norėjau viską:
juk dabartis yra graži.
Bet sakiniai kažkaip surizgo
ir negaliu kitiems rašyt,

ir negaliu vedžiot pieštuko
šalia tikslios matuoklės,
šalia prie kaktuso
jos paliktos vėduoklės.

Pranas Visvydas

Vaižganto 50 metų mirties sukaktį minint

Dvi nuotrupos iš kan. Juozo Tumo-Vaižganto "Raštų" I ir V tomų.

VAIŽGANTAS

Pavasaris atgal vilioja

Visoje jūroje žinių apie karo prietykius ir jo baisenybes pasirodė keletas eilučių rusų gamtininko Kaigorodovo. Jis paskelbė šiaurės valstijai, ypač gi jos sostapiliui milžinui, naujieną: jau praskridę gulbės, žąsys ir gervės.

Gerų marškų didumo laikraščiai toms eilutėms terado pačią tolimąją kertelę, kur retas skaitytojas težvilgteri. Tai naujienai paskelbti tepaskyrė pačias smulkiąsias raideles.

O man ta žinelė savo šešėliu užstojo visą didžiausią laikraštį ir visas didžiąsias karo nelaimes: vyručiai, juk tasai mielas gamtos mėgėjas — pavasarį pranašauja!

Pavasarį! Argi sostinėje supelėjusiems laikraštininkams tasai žodis nieko nepasako? O, vargšai!

Gamtininkas laukė, išsiilgęs, pirmojo atgyjančios gamtos tvinkstelėjimo. Dabar jo džiaugsmas kils ir didės lygiai su gamtos gyvybės tvirtėjimu.

Tautininkui, savo tėvynės mėgėjui, jis atminė, jog ir ten prasidėjo tasai pat pavasario džiaugsmas ir vilčių gaivinimas. Lietuva užpulta, Lietuva nelaisvėje, varguose, ašaromis ir net kraujais paplūdusi; gal ligos siaučia, gal badas tautiečių vidurius suka. Aplink mirtis, o gamta galingu savo žodžiu reiškia viltį ir nepertraukiamą gyvybę. Jau ką baisu, tai baisu: sūdo diena, ir gana! O gamta drąsina:

— Niekai, patys niekai, visa tuojau, it sapnas, išnyks; mes gi, gamta ir žmonės, liksime, kaip buvę! Tad nenuleiskite rankų, dirbkite, kaip papratę! Ar maža vargų Lietuva iškentė, būdama slenksčiu į Europą?

Artojau, ką galėdamas nusitverti, kuiną ar karvę, išeik jau dirvos arti!

Argi dar negirdi, kaip prie tavęs prikibo sydir vydir vieversėlis čyrulys?

Čir-čir-čir-vir-vir-vir, cir-cir-cir-vir-vir-vir! Negudri giesmelė, bet — mūsų. Pasiklausyk, Lietuvi, kad ir kur giliame ir tamsiame rūsyje sėdėdamas: nejaugi tu neišgirsi savo dūšioje tos giesmelės, niaugi tu neatminsi, kaip nuo jos kaito tavo kraujas, tempės gyslos, kėlės tavo galybė, energija? Kaip atkakliai tu vartaliojai tebedrėgną žemelę maitintojėlę, kaip nuovargio nejautei, linksmas grįždamas namo pavasario laiku? Saulė ūmai nudegino tau veidą ir rankas. Tamsios jos: o kaip šviesu tavo dūšioje! Nuo drėgmės kojos suskilo — "gervės sukapojo". Peršti, stingsta; o dėlto pačios kilojasi ne tik eiti, bet dar liuoksėti.

Ak, mielas čyrulėli! Juk aš tavęs šiemet dar nesu girdėjęs! O kurie Lietuvoje likę, tie jau girdėjo... Laimingi!

Užsivarei jautelius ant kalnelio. Kantriai traukia nabagai savo jungą, galvas atmetę. Sunku. O pamatė nuo kalno tolybę, pilną mirgančios šviesos ir, it iš ilgojo trimito, paleido maurojimo balsą!

Ū-a-a! ū-a-a! skamba per visą slėnį, per du tris varstus.

O už kalnelio lomoje, kimsyne sukruto klastingosios pempės. "Gy-yvi, gy-yvi" šaukia iš viso vieko, lyg jų kaimynai artojėliai būtų per žiemą apkurtę.

Gy-yvi buvome; gy-yvi ir liksime, kad ir dar metus nedorasis karas ugnimi spiaudytų.

Vyručiai! Juk Kaigorodovo paukšteliai perplaukė mūsų Lietuvą, kad ir ji grioviais apkasta ir dygliais apipinta!

Klausykite! Juk jų pūkeliai mirko Lietuvos ore... Patraukite oro nosimi. Niaugi nejaučiate, kad to tėvynės oro ir mums į šiaurę atnešė?

Aš ir tų paukščių dar neesu šiemet matęs, kaip nei vieversio negirdėjęs; o tačiau, akis užmerkęs, aikiausiai įsivaizdavau visą Lietuvą su visais jos vargais, grožybėmis ir simboliais.

Antai, parskrido laukiamieji mūsų įnamiai gužučiai. Parskrido į "savo" lizdą, jau nebežinia, per kiek metų turimą savo vaikams perėti, savo patelei laikyti. Džiaugias, klegena. Bet, štai, antra pora pamilo tą patį aukštą medį ir tvirtai įtaisytas jo viršūnėje ekėčias. Pamėgo ir ėmė namiškius kulti.

Dieve brangus! Mieli paukšteliai! Argi jums ankšta visoje Lietuvoje, kad du pasigviešėta ant tos pat vietos? Kad jūs broliai ant brolių kibote! Per ištisų metų vargus, per visą kelionę už marių tiek nepralaimėjote plunksnų, kiek jų dabar kovoje krinta! Antai ir dar dveitas. Katriems į talką? Ne! Jie plūkia ir vienus ir antrus, gerai apsiskaitę, kad kame du pešas, trečias laimėja.

Visų pajėgos lygios. Bet pirmasis dveitas — namie. O tai padvigubina jų vieką, drąsą ir atkaklumą. Sunkiai, bet vis dėlto atmuša nekviestuosius kaimynus ir tarškina iš aukštybių savo triumfą visam sodžiui.

— Nepasiduokime, kaimynai, nei vieniems, nei kitiems. Mes čia šeimininkai, mūsų čia teisės!

Kuo gi skirias nuo kariaujančių gandrų

ŠVIESUSIS VAIŽGANTAS

Gimęs 1869 m. rytų aukštaitijoje, netoli Svedasų, valstiečių šeimoje, išėjęs į kunigus, jaunas vikaras buvo kilnojamas iš parapijos į parapiją, kas jam išėjo kaip rašytojui į naudą: turėjo progos pažinti žmones, jų būdą ir buitį, jų gyvenimo sunkumus ir džiaugsmus, aspiracijas ir siekius.

Spaudos draudimo metu jis buvo neramios dvasios judintojas ir skleidėjas; spaudą leidus, įsijungė į aktyvų žurnalistikos darbą, rašė publicistinius straipsnius, kelionių įspūdžius, apybraižas, o vėliau alegorijas, legendas, gyvenimo vaizdus, išdailindamas juos literatūriniu stilium, fantazija ir kūrybine išmone.

Jo raštų, dar gyvam esant, išleista XIX tomų; nemažai liko periodikoje.

Stambiausi ir žymiausi jo grožinės literatūros veikalai yra: "Pragiedruliai" (1918 - 20), "Dėdės ir dėdienės" (1920-21), "Šeimos vėžiai" (1927), iš smulkiųjų — "Rimai ir Nerimai", parašyti karo vaizdų cikle 1914-15 m. ir daugybė kitų.

V. Mykolaitis-Putinas Vaižgantą (jo 60 metų sukakties proga) pavadino "šviesos ir optimizmo" nešėju. Kai dabar, po 50 metų nuo jo mirties, žvelgiame atgal, matome Vaižgantą gal net dar šviesesnį,

"... tikrasis mano pašaukimas ieškoti ir lasyti tautos kultūros blizgučių", — sakė pats Vaižgantas, kanauninkas Juozas Tumas, vieno savo veikėjo (Alekso Tauciaus "Pragiedruliuose") lūpomis. Tuos "kultūros blizgučius" jis pats kūrė savo beletristikos darbais, jis rinko iš praeities, profesoriaudamas universitete ir rengdamas savo paskaitas, jis ieškojo jų savo laike, negailėdamas gero žodžio jauniems rašytojams, dėl to gavęs "deimančiukų" ieškotojo vardą.

Savo publicistiką jis pasirašinėjo kun. (ir kan. ir doc.) Juozo Tumo vardu, o beletristiką — Vaižganto literatūriniu vardu. Tačiau gyvenime ir kanauninkas Juozas Tumas ir rašytojas beletristas Vaižgantas susiliejo į vieną, — ir grožinėje litertūroje nevengiant publicistikos, ir publicistikoje bei visuomeniais klausimais straipsniuose pribarstydamas beletristikos gražumais. "Visgi faktas, kad aš pats nenusimanau, kur mano baigias beletristika, o prasideda publicistika, ir antraip", prisipažino jis viename laiške. Gal ne visai tinkamas čia žodis ""nenusimanau"; nusimanė, bet gal tyčia, o gal ir nejučiomis vieną maišė su kitu.

Visa savo asmenybe reikšdamasis kasdienybėje, kultūrinėje ir visuomeninėje veikloje visus arti ir toli aplink save domino, imponavo, žavėjo. Paskutiniame gyvenimo dešimtmetyje Vaižgantas tapo populiariausiu asmeniu ne tik laikinosios sostinės Kauno kultūrinio gyvenimo sluogsniuose, bet ir visoje tautoje.

Mirė kn. J. Tumas-Vaižgantas 1932 m. balandžio 29 d. Mirtis apgaubė Lietuvą gedulo šydu. Lietuvos kultūrinėje padangėje liko tamsiau ir nykiau ir skurdžiau. Tik pro gailestį ir liūdesį negestąs "pragiedrulių" atminimas mus guodžia ir šiandieną. Ir guos ateinančias kartas, kurios ieškos gyvo idealizmo ir optimizmo.

tie žmonės velniai, pragaro išperos, kurie ugnimi šarvuoti tikrus krašto šeimininkus iš namų varo? Ar taip ir reikia, kad būtų visoje gamtoje? Jei taip reikia, tai darykime, ką Apvaizda liepia: be kovos nėra laisvės ir teisių, kad ir namie sėdint...

Pavasario paukščiai mane į Lietuvą nusiviliojo. Kaip maža, sakysite, tau tereikiama. Taip, nedaug. Seniau reikėjo daugiau. Pasiilgimas papigino. Ar man vienam? Ne.

— Didžiausia mano nelaimė, kad dėl tų nevidonų vokiečių aš negaliu ištrūkti iš sostinės ir pabūti Lietuvoje...

Tarė man sykį vienas mūsų talentingasis dailininkas lipdytojas.

— Ir ko gi ten geresnio bepatirtumei, per tiek metų matydamas ir mėgindamas visų kultūros stebuklų?

Klausiau tyčia, nors pačiam seniai širdį spaudė nerimas ir veržimasis atgal į tėvynę.

Dailininko veidas pasidarė labai geras, labai meilus. Išsišiepė plačiai, įsižiūrėjo tolyn, lyg būtų visą gamtą matęs ir jai meilinęsis.

Ten dabar žvirbliai žabuose čirška...

Ten dabar skiedrelė su vandeniu plaukia...

O, mielas Dieve! Padėk kuo greičiausiai sugrįžti atgal į tėvučių žemę! Ir aš noriu pamatyti, kaip pavasarį — skiedrelė su sriuvenančiu vandenėliu plaukia...

1916.

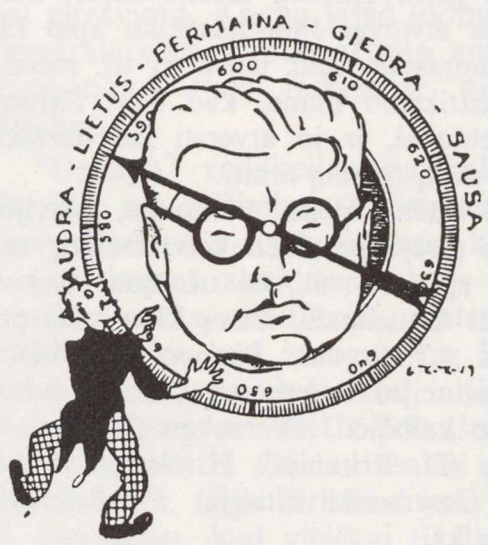

Vaižgantą, kaip spalvingą asmenį labai mėgo karikatūristai. Čia matome dail. R. Kalpoko pieštą Vaižgantą kaip visuomenės nuotaikų barometrą.

Kan. Dr. Juozas Tumas-Vaižgantas

Aš mylėjau Lietuvą

Aš mylėjau Lietuvą, nes tai mano Tėvynė, mano gyvybė, mano džiaugsmas ir pasididžiavimas.

Aš gerbiau Jos vardą, kurį smaugėjai braukė iš žemėlapių, iš šnekamosios kalbos, iš valstybinių dokumentų.

Gerbiau Jos ženklą — Vytį, kurį išvydę, kilo prieš mane, kaip prieš insurgentą, visos pragaro, tikriau — žandarų, galybės.

Aš nesiklausiau, ar kas man leis mylėti Tėvynę, mieluoti Ją ir laikytis savo širdyje, kol Ji buvo tokia mažutytė, nevaizdi, išplėštomis teisėmis ir turtu nabagė, jog lengvai tilpo mano širdyje.

Tada niekas man nepavydėjo tos mano mylimosios, niekas su manim dėl jos nesivaržė, nes tai buvo — nabagė.

Niekas man neprikišo, kam aš savo pagarbą rodau Jos ženklui — Vyčiui, kol tą ženklą sagsčiau į rankoves ar kaklaraišius.

Tik aš mylėjau Lietuvą ir gerbiau ją ne už vieną tuščią vardą ir ne už skaisčias Jos istorijos tradicijas, iš kurių aš sėmiaus teisės ir pagalėjimo mylėti; ne už tai tik, kad ji savo malonumu tiek rašytojų įkvėpė eilėmis ir ne eilėmis apgiedoti jos garbę, jos gerumus.

O, ne! Aš ne empiriejų srities gyventojas, aš ne svajotojas; mano širdis ne medžiaga, skiriama sudegti savo paties ugnyje, savo paties pajėgomis sukurtoje. Aš esu gyva esybė, visiškai reali. Kūnu pasaulyje aš užimu tam tikrą vietą ir tos vietos man reikia nemaža, kai pasiduodu šian ir ten, kur pavaro mane neramioji dvasia. Aš esu — Laisvės reikalingas.

Laisvė tai siela, kuri gaivina mano Tėvynę. Nėra Laisvės — nėra nei Tėvynės, nėra Tėvynės — nebus nei Laisvės. Mylėdamas Lietuvą, myliu Laisvę, kurią tegali man laiduoti nepriklausoma Šalis, mano Tėvynė.

Ir mano Tėvynė reali, turi savo vietą pasaulyje, iš kurios Jos niekas netesės išstumti. Gali ją smaugti priešai ar broliai apskabinę, tik visiškai užsmaugti negali, kol nebus visai tautai nukapotos galvos. Ligi tik atsigniauš smaugėjo rankos, tauta žiobtelės gimtojo kvapo ir sušuks: tebesu gyva!

Ir mes, lietuviai, sušukome į bendrą visų išsivaduojančių tautų chorą: esame gyvi, tebeturime Tėvynę ir Jos niekam nebeatiduosime.

Tik kai savo tautos vėliavą aukštai pakėlėme, kai Vytį nuo rankovių ir kaklaraiščių perkėlėme į vaizdžiausią vietą, mums iš to choro šūktelėjo vieni, kiti ir treti: Šalin! Laisvės teprivalome mes vieni ir jūsų kraštas ne jūsų, tik mūsų kraštas!

Aš turėjau teisę mylėti savo tėvynę — tiktai svajonėmis ir Jos ženklą gerbti — tiktai manžietuose...

1920.

KNYGOS IR LEIDINIAI
NAUJA PLOKŠTELĖ
Gauta platinimui ką tik išleista
Slavos Žemelytės plokštelė
SU JUMIS.
Dainininkei akompanavo J. Govėdas.
Gaunama LD ir LAV administracijoje.
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA
Telef. (213) 664-2919

LIETUVOS KLAUSIMAS EUROPOS PARLAMENTE

Europos Parlamento sesijos, kuri prasidėjo sausio 10 d., dienotvarkėn įtraukus Baltijos valstybių klausimą, į Strasburgą atvyko skaitlinga pabaltiečių delegacija: VLIK-o pirmininkas dr. K. Bobelis, D. Britanijos Lietuvių S-gos pirmininkas Zigmas Juras, Prancūzijos lietuvių veikėjai Birutė ir inž. Adolfas Venckai, Latvių informacijos biūro Miunchene vedėjas Julijus Kadelis, Estų veikėjas Europoje Ants Luik, Švedijos latvių s-gos pirm. Imants Freimanis, ir ALT-os informacijų direktorius kun. dr. J. Prunskis.

Sesijos išvakarėse pabaltiečių delegacijos nariai padarė vizitus Parlamento prezidiumo nariams ir susitiko su visa eile Parlamento atstovų, kuriems suteikė platesnių informacijų apie padėtį Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje. Daugumas Parlamento atstovų, su kuriais buvo kalbėta, žadėjo paremti rezoliuciją ir už ją balsuoti.

Kaip žinome, svarstant šios rezoliucijos projektą praeitais metais Politinėje komisijoje, prieš projektą buvo pasisakę kai kurie socialistai. Net prieš kelis mėnesius Europos Parlamento socialistų bloke buvo žūrima į šį klausimą gan abejingai ir šaltai. Buvo abejojama, ar dabar yra tinkamas laikas, kai bandoma rasti bendrą kalbą su sovietais įviriais klausimais, kelti tokį klausimą. Bet daugumos socialistų nuomonė pasikeitė po to, kai Vidurinės ir Rytų Europos socialistai (egzilinės partijos), susirinkę 1982 m. lapkričio 1-2 dienomis Bonnoje, priėmė rezoliuciją, kurioje buvo pasisakyta už Europos Parlamento iniciatyvą, ir Vak. Europos socialistai paprašyti paremti Baltijos valstybių klausimą.

Tačiau pabaltiečių delegacijai Etrasburge reikėjo išgauti iš Parlamento atstovų tvirtą užtikrinimą, kad jie balsuos už tą rezoliuciją, todėl mes susitikome su parlamento pirmininku Pieter Dankert, Olandijos socialistu, ir su šios rezoliucijos referentu Otto Habsburgu, kuris yra Vak. Vokietijos krikščionių demokratų partijos atstovas. Jie mus užtikrino, kad rezoliuciją priims, bus siekiama ją įgyvendinti. Bus daroma viskas, kad Baltijos valstybių klausimas nebūtų užmirštas.

Taip pat turėjome progos pasikalbėti su Europos Parlamento vicepirmininku dr. Klepsch, Vokietijos krikščionių demokratų partijos atstovu, kuris taip pat daug prisidėjo, kad rezoliucija būtų įrašyta į Parlamento dienotvarkę.

Teko taip pat kalbėti su Britanijos konservatorių partijos atstovu Sir James Scott-Hopkins, kuris buvo vienas iš pirmųjų iškėlęs Baltijos valstybių klausimą Europos Parlamente. Jis prisipažino Baltijos valstybėse nėra buvęs, bet daug pabaltiečių pažįsta Anglijoje. Susitikau ir jau pažįstamus iš Anglijos, konservatorius R. Tyrell ir Ricard J. Simmonds, iš kurių pirmasis turėjo kalbėti Parlamento posėdyje mūsų klausimu, bet vėliau buvo paskirtas tam uždaviniui antrasis. Malonu buvo juos supažindinti su visa mūsų delegacija ir kartu padiskutuoti mums rūpimas problemas. Jų nuoširdumas mums ir noras padėti Pabaltijo tautoms buvo stebėtinas.

Kalbėjau taip pat su keliais Airijos atstovais, kurie irgi pažadėjo balsuoti už rezoliuciją. Susitikau ir kun. Paisley, Britanijos gyventojams gerai žinomą iš televizijos, Šiaurės Airijos atstovą. Jam pasakiau apie Lietuvą ir paprašiau, kad balsuotų už rezoliuciją. Jis užtikrino mane, kad Sov. Sąjungą pažįsta neblogai, ir jo atversti jau nereikia. Prižadėjo m;sų reikalą remti.

Debatai dėl padėties Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje turėjo prasidėti ketvirtadienį, sausio 13 d. apie 16 val., be užsitęsus diskusijoms kitais klausimais, mūsų klausimas prasidėjo tik 17:30 val. Pirmuoju kalbėtoju buvo rezoliucijos referentas Otto Habsburgas. Po to kalbėjo J. Verroken (Belgija), R. Simmonds (D. Britanija), H. Seeler (Vokietija), J. Gawronski (Italija) P. Romualdi (Italija) ir kt.

Otto Habsburgas ir D. Britanijos atstovas atkreipė Parlamento atstovų dėmesį į tai, jog debatus klauso Pabaltijo tautų atstovai atvykę iš įvairių kraštų. Jie atstovauja netik pabaltiečiams, gyvenantiems laisvajame pasaulyje, bet ir tiems, kurie negali atvykti pasiklausyti šių svarbių debatų, nes gyvena Sovietų vergijoje. Jis pabrėžė, kad Lietuva, Latvija ir Estija yra Europos kultūros kraštai, ir tos tautos kenčia neteisingą sovietinę priespaudą. Sov. Sąjunga sulaužė visas pasirašytas su tais kraštais sutartis, kuriomis buvo įsipareigojusi gerbti jų laisvę ir nepriklausomybę.

Britanijos konservatorių partijos atstovas R. Simmonds pabrėžė, kad čia, Vakaruose, demokratinė santvarka yra suprantama kaip garantuota ir dažnai neįvertinama. Kai vyksta rinkimai, daug žmonių visai neprisiverčia nueiti balsuoti. Bet jeigu būtų leista pabaltiečiams laisvai balsuoti, jie mokėtų pasirinkti santvarką, kurioje galėtų laisvai kalbėti sava kalba, turėtų pilną religijos laisvę, ir nebijotų suėmimų bei deportacijų. Jis tai pat atkreipė atstovų dėmesį į tai, jog Vakaruose dažnai kalbama apie žmogaus teises tolimuose kraštuose, bet pamirštama tos pat teisės čia pat, Rytų Europoje. Jis paragino visus Parlameno atstovus pademonstruoti savo vienybę, balsuojant už šią rezoliuciją.

Vokietijos socialdemokratų partijos atstovas Hans-Joachin Seeler, kalbėdamas savo frakcijos vardu, pasidžiaugė, kad Europos Parlamentas, stebėjęs žmogaus teises visame pasaulyje, surado laiko tarti taip pat aiškų žodį apie Baltijos tautų likimą. Vokietijos socialdemokratai sutinka su šiuo pranešimu netik dėlto, kad jie galvoja, jog žmogaus teisės yra nedalijamos. Jeigu norima, kad Helsinkio baigminis aktas neliktų vien tik popiergaliu, tai jis privalo galioti ir Baltijos tautoms.

Bendruomenės užsienio reikalų ministrai privalo tą temą įtraukti į sekančios po Madrido konferencijos dienotvarkę; Sov. Sąjunga privalo žinoti, kad Helsinkis suteikė jai netik teises, bet taip pat uždėjo ir prievoles jos valdžioje esančių tautų atžvilgiu.

Europos parlamentas šiandien šiuo išsiaiškinimu aiškiai pabrėžė, kad tos tautos nėra beteisės. Kaip lasvųjų Europos tautų atstovybė, jis turi netik teisę, bet taip pat ir pareigą tą daryti. Baltijos valstybės, kaip ir kitos Rytų Europos valstybės, priklauso Europos kultūros pasauliui. Europos Parlamentas privalo nuleisti, kad tos tautos būų užmirštos.

Prieš rezoliuciją Parlamente kalbėjo Prancūzijos komunistų partijos atstovas M. Chambeiron ir Graikijos—D. Adamou.

Rezoliucija buvo priimta didele balsų dauguma: 98 atstovai balsavo už rezoliucijos priėmimą, 6—prieš (komunistai), ir 8 susilaikė.

Pareiškiant padėką už sėkmingą šios rezoliucijos pravedimą, VLIK-o pirmininkas dr. K. Bobelis pakvietė nusipelnusius Parlamento atstovus vaišėms, kurios buvo suruoštos gražioje Parlamento rūmų restorano salėje. Dalyvavo taip pat pabaltiečiai ir žurnalistai. Ta proga dr. K. Bobelis, kalbėdamas visų pabaltiečių vardu, dar kartą padėkojo visiems, kas vienokiu ar kitokiu būdu prisidėjo prie šios rezoliucijos pravedimo.

Atsakydamas, D. Britaanijos atstovas R. Tyrrell pabrėžė, kad ateis laikas, kada laisvos Lietuvos, Latvijos ir Estijos atstovai sėdės Europos Parlamente. Otto Habsburgas pasakė, kad ši rezoliucija yra didelis laimėjimas, kurį pasiekė demokratų grupė (britų ir danų konservatoriai). Ši rezoliucija rodo kelią į Didžiąją Europą, kada ir visos Rytų Europos tautos įeis į Europos Parlamentą.

Baltijos valstybių klausimo iškėlimas Europos Parlamente sukėlė didelį susidomėjimą visoje Europoje. Šiam klausimui ypač daug vietos skyrė vokiečių plačiausiai skaitomas dienraštis Frankfurter Allgemeine.

Malonu buvo dalyvaui ir būti liudininku šio istorinio įvykio. **—Zigmas Juras**

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Stasys Raštikis, Lietuvos likimo keliais. Iš mano užrašų. IV tomas. Išleido Akad. skautijos leidykla, c/o R. Dirvonis, 8913 So Leavitt, Chicago, Il. 60620. 792 psl. Įrišta kietais viršeliais. Kaina $18.00.

Karolis Milkovaitis, Ledinės kregždės. Eilėraščiai. Čikaga, 1983. Išleido DLK Gedimino šaulių kuopa Delhi, Ont. Viršelį piešė J. Paštukas. 104 psl. Kaina $5.

A. P. Bagdonas, Žodžiai į tolį. Ketvirtoji eilėraščių knyga. Išleido Kražiškių sambūris. Viršelį piešė G. Vaitienė. 120 p. Kaina $5.

Bronys Raila, Raibos agavos. Literatūriniai esiai. Nidos Knygų klubo leidinys Nr. 104. 1983 m. 410 pusl. Kaina 6 svarai; kitų šalių pinigais pagal kursą.

Marija Aukštaitė, Lyrika. 1983 m. Viršelį piešė A. J. Navikevičius. Leidėjas A. F. Navikevičius. Spausdino Toronte. 202 puslapiai. Kaina nepažymėta.

NAUJOS KNYGOS

Žmonės ir įvykiai K. Barėno romane "Beragio ožio metai"

Neseniai buvo atspausdinti du įdomūs pasikalbėjimai su rašytoju Kazimieru Barėnu: "Lietuvių Dienose" ir "Drauge". Iš jų skaitytojas sužinojo ne tik tai, kad rašytojas yra sulaukęs deimantinio amžiaus, bet ir apie jo literatūrinę kūrybą nemažai užsiminta, taip pat apie jo didelius darbus kaip "Europos Lietuvio" redaktoriaus, kaip "Nidos" knygų leidyklos Anglijoj svarbiausio, ilgamečio darbuotojo. Dar užsiminus ir apie jo suredaguotas dešimt "Pradalgių", lyg ir literatūros almanachų, išryškėja, kiek dėmesio ir meilės šis redaktorius yra parodęs lietuvių literatūrai, kiek paskyręs daug savo laiko valandų (net neapmokamų!) kitų autorių kūrybai popularianti.

Bet Kazimieras Barėnas ne vien kuklus ir kantrus redaktorius; jis ir kūrybingas, savitas rašytojas. Tiesa, jis niekad neskubėjo, nesistengė labai savo knygų išleisti. Juk per tiek metų tėra atspausdinęs septynetą originalių prozos knygų, išleidęs porą vertimų. Jei ne visuomeniniai ir redaktoriaus darbai, spėju, būtų Barėnas parašęs žymiai daugiau apysakų bei romanų, nes jis yra nuostabios atminties pasakorius, kiekvienu sakiniu, net pora žodžių, atkuriąs, nusakąs realų vaizdą, neiškreiptą charakterį, teisingą knygos veikėjų sąmonės krustelėjimą, visą mąstymo slinktį. Skaitai Barėno knygą ir viskuo tiki, kas ten yra, tiki kiekvienu veikėjo posakiu, ar jų apsisprendimu.

Jis yra laimėjęs Lietuvių Rašytojų draugijos ir V. Krėvės vardo premijas.

Kad Barėno knygos retai išeina į žmones, rodo kad ir šių dviejų romanų pasirodymo tarpas: "Tūboto gaidžio metai" atspausti buvo 1969 m., o "Beragio ožio metai" — 1982 m. O iš tikro tos dvi knygos panašios ir sukirpimu, ir veikėjais, ir vienas po kito sekančiais laikmečiais. Jei "tūbotas gaidys" vaizdavo Lietuvos vokietmetį Pirmojo pasaulinio karo sūkuriuose, tai "beragis ožys" — vokiečiams iš Lietuvos išėjus, Lietuvos nepriklausomo gyvenimo pirmuosius metus (ir toliau) — komunistėlių kaimuose nežymią veiklą ir naujos valdžios kovą su jais.

"Beragio ožio metų" romano pagrindiniu veikėju yra Ignacas Kaušpėras, ūkininko samdinys, kuris buvo įsivėlęs į komunistėlių veiklą, o už nelegalų šautuvo laikymą net areštuotas. Nesimato niekur daug to Ignaco "kairumo", nei subversyvinės veiklos,—jis neturtingas jaunuolis, visą gyvenimą siekiąs mokslo, su kairiaisiais likimo sustumiamas, galiausiai, Sabakonio išduotas, visiškai tais kairiaisiais nusivylęs.

"Beragio ožio metai" — romanas be jokių ypatingų intrigų ir be sukrečiančių, nustebinančių atomazgų, jeigu tik patį okupacijų ir trėmimų laikotarpį laikyti kiekvieno likimą supurtinančiu gyvenimą iš pagrindų pakeičiančiu. Bet kuo ši Barėno knyga (taip pat ir kitos) skaitytoją sužavi? Kad jis aprašo tikrovišką teisybę, — skaitai ir tarytum žingsnį po žingsnio, žodį po žodžio išgyveni anų zmonių gyvenimą; rodos, išgyveni pats ir visą aną laikotarpį Lietuvos laimingo ir nelaimingo gyvavimo. Knyga ypač įdomi autoriaus bendralaikiams, arba artimo amžiaus, pažįstantiems tuos laikus ir tuos kaimo žmones.

"Draugo" redakcijos pasikalbėjime su Barėnu buvo iškeltas klausimas, ar tikrai buvę Lietuvoje tokių žmonių kaimiečiuose, ar jaunas skaitytojas turįs tikėti ana realybe, ar tai tik fikcija. Autoriaus atsakymas buvo, kad žmogus yra žmogus — toks visame pasaulyje, kad ir lietuvio polinkiai į gėrį, ar net ir į kraštutinį blogi — jokia išimtis. Geriau realiai pažinti savus žmones, negu dirbtinai juos idealizuoti. Nemanau, kad visiškai tiksliai perduodu ano pasikalbėjimo mintį, tik noriu pabrėžti kad teisingos realybės perdavimas yra viena iš K. Barėno knygų stiprybių.

"Beragio ožio metuose" sekdama Ignaco Kaušpėdo gyvenimą ir jo charakterio kitimą su įvykiais ir su jo siekimu mokslo, ypač žavėjausi, kaip subtiliai, kaip nemeluotai išsakomi, parodomi vis jo vidinio pasaulio niusansai. Ir knygos pabaigoje didžiausia ir natūrali intrigos atomazga— gyvenimo ironija: kairysis išduoda kairįjį; areštuojami, išvežami į Sibirą ne tik "buržujai", bet ir tokie žemesni negu vidutinio visuomenės sluoksnio žmonės, kaip Ignaco žmona. Būtų ir pats "kairysis" Ignacas atsidūręs Sibire, jei, laimingu sutapimu, tuo metu būtų neišėjęs anksti rytą iš namų.

Pasikalbėjimuose K. Barėnas užsimena, kad yra pradėjęs knygą sekančio Lietuvos laikotarpio pavaizdavimui, bet dar abejojąs, ar verta darbą tęsti. Labai norėtųsi, kad autorius, būdamas laisvu ir nepriklausomu pensininku, ne tik tęstų, bet ir užbaigtų naują knygą.

"Beragio ožio metai" yra mūsų išeivijos knygos negandų metais — viena iš didesnių paguodų ir džiaugsmų.

Alė Rūta

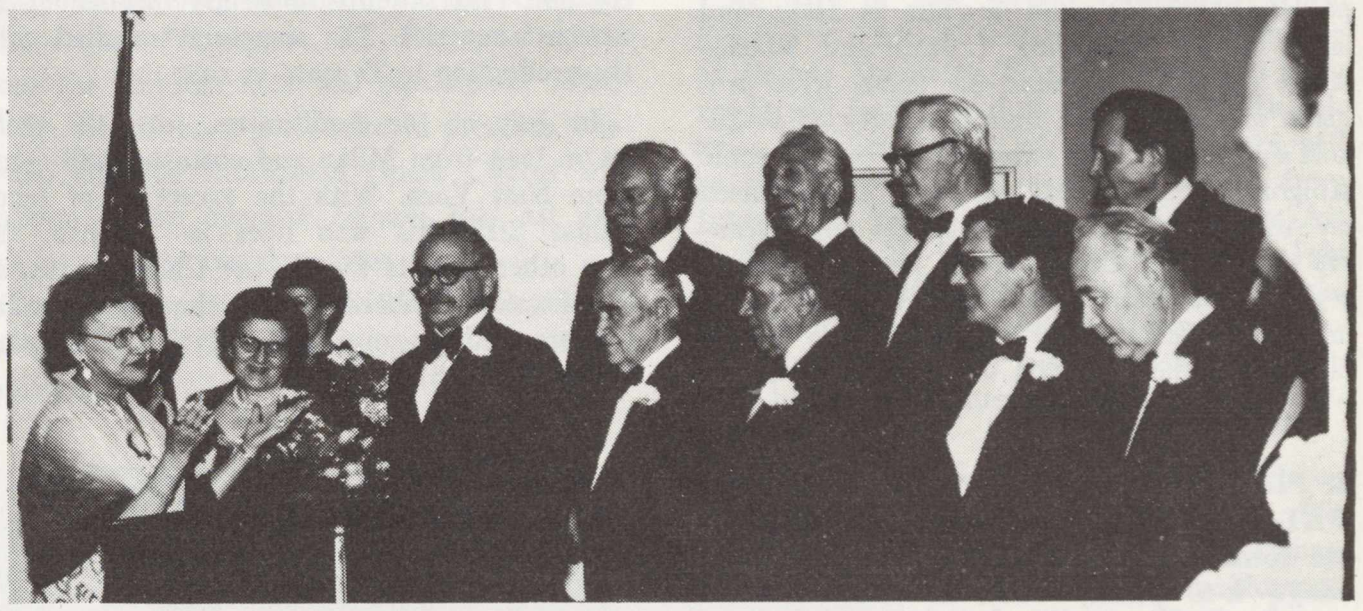

— Clevelando Ramovėnų choras atšventė savo dešimtąjį gimtadienį. Nuotraukoje J. Tallat-Kelšienė įteikia gėlių puokštę choro vadovei G. Korsakienei.

Foto V. Bacevičius

The Lithuanian Army Officers' Choir of Cleveland celebrates its 10th birthday. J. Tallat-Kelpsa presents the director, G. Korsakas, with a bouquet.

— Dr. A. Pranckevičius su šeima aplanko Clevelando parapijos spaudos kioską. Dr. P. su šeima neseniai pasitraukė iš ok. Lietuvos. Jis dabar važinėja po lietuvių kolonijas ir kalba apie padėtį Lietuvoje ir apskritai sovietų sąjungoje.

Nuotraukoje: Ed. Pranckevičius, dėdė, Liudvika žmona, Viktorija, duktė, J. Žilionis, dr. A. Pranckevičius, kun. G. Kijauskas.

Foto Vl. Bacevičius

Dr. A. Pranckevicius and his family, recent refugees from occupied Lithuania, at the Cleveland newspaper and book kiosk. He is currently visiting various Lithuanian colonies and informing them of the current state of affairs behind the Iron Curtain. In photo: Uncle Ed. Pranckevicius, wife Liudvika, daughter Viktorija, J. Zilionis, Dr. A. Pranckevicius, Rev. G. Kijauskas.

ENGLISH SECTION

OPERA "I LITUANI" TO APPEAR AT LITHUANIAN WORLD FESTIVAL

by VICTORIA MATRANGA

THE HIGHLIGHT of the Second Lithuanian World Festival will be the first performance of the opera *I Lituani* on a major American stage. The gala will occur Friday evening, July 1, 8:00 p.m. at the 400 seat acoustic jewel, the Auditorium Theatre, 70 E. Congress, Chicago. *I Lituania* (The Lithuanians) was written in Italian by composer Amilcare Ponchielli (1834-1886), well-known for his *La Gioconda,* with text by Antonio Ghislanzoni, Verdi's famous librettist.

It was first performed in Milan's La Scala to wide public and critical acclaim. It was performed 40 times in 2 years in Italy, and later in St. Petersburg (1884) and Buenos Aires (1889). *I Lituani,* an opera with prologue and three acts, tells the story of Lithuania's struggle for freedom from the Teutonic Knights during the Middle Ages, and is based on Adomas Mickevicius' historical novel *Konrad Wallenrod.* Conceived in the extravagant style of grand opera, this work was last staged in 1903 under the direction of Arturo Toscanini. Since then, concert versions of the entire opera or selected excerpts from it have been repeatedly performed in Italy, and the prologue was performed by the Chicago Symphony Orchestra under Frederick Stock some 40 years ago.

Translated into Lithuanian by poet Stasys Santvaras, *I Lituani* was first performed by the Lithuanian Opera Company in 1981 at the Maria High School Auditorium in celebration of the Opera Company's 25th anniversary. The production, visually enhanced by sets borrowed from Milan, was such a musical success that WFMT-FM Chicago agreed to tape the performance for broadcasts in this country and (via satellite hook-up) throughout 11 foreign countries. The company travelled with the production to Toronto in 1982.

In July at the Auditorium, sets will again be on loan from Milan and costumes will come from New York. With the exception of tenor Rimas Strimaitis who lives in Toronto, the five other soloists live in the Chicago area, as do the 60 members of the chorus, 20 ballet dancers and 65 musicians of the Lithuanian Opera Orchestra.

The Lithuanian Opera Company was founded by Lithuanian-Americans in 1956 in Chicago. During its history it has staged such well-known works, in Lithuanian, as *La Traviata, Faust, Aida, Tosca, Carmen, Rigoletto* and *Carmina Burana.* It has also staged world premiers of five original Lithuanian operas, and in 1965 presented Verdi's *Requiem* and Bruno Markaitis' cantata *The Bells of Vilnius* at the 4300 seat Arie Crown Theatre in Chicago. Although the Lithuanian Opera Company has amateur status, many soloists, chorus members, artists and production staff have solid professional credentials. Baritone Algerd Brazis has sung with the Metropolitan Opera Company and the Lyric Opera of Chicago, bass Jonas Vaznelis has sung with the Lyric Opera of Chicago and the entire men's chorus was invited to participate in the Lyric Opera's 1959 production of *The Flying Dutchman.* Just this spring, the Lithuanian Opera Company added an album of choral compositions to its recorded works.

Vytautas Radzius is President and General Manager of the Company, and Alvydas Vasaitis is conductor and artistic director. The Opera Company receives an annual grant from the Illinois Arts Council and depends on contributions to supplement ticket sales in order to stage its annual productions.

II PLD. RENGIMO KOMITETAS—I eilė iš k. į d.: Maria Remienė, kultūrinių pramogų k-to pirm.; Vaclovas Kleiza, PLD valdybos atstovas; Milda Lenkauskienė, svečių k-to pirm.; dr. Antanas Razma, II PLD rengimo k-to pirm.; Birutė Bagdonienė, lėšų telkinio komiteto ko-pirmininkė; Bronius Juodelis, II PLD rengimo k-to pirm. pavaduotojas; Danutė Korzonienė, sekr.; kun. dr. Viktoras Rimšelis, religinių reikalų k-to pirm.; Ingrida Bublienė, kultūrinių renginių k-to pirm.; dr. Petras Kisielius, PLB Seimo k-to pirm. II eilė, iš k. į d.: Juozas Šlajus, spaudos atstovas; Jadzė Šliažienė, bilietų komiteto pirmininkė; Rimantas Dirvonis, ŠALTASS-gos atstovas; Anatolijus Milūnas, ryšiams su valdžios įstaigomis k-to pirm.; Kostas Dočkus, ižd.; Violeta Abariūtė, Jaunimo Kongreso k-to pirm.; Kęstutis Ambutas, sporto žaidynių k-to narys; Ramutė Kemežaitė, JLJ Kongreso atidarymo koordinatorė, vice pirm.; Kazys Laukaitis, ūkio reikalų vedėjas; Vaclovas Momkus, Dainų Šventės k-to pirm.; Antanas Juodvalkis, spaudos atstovas; Jonas Baris, transportacijos k-to pirm.; Ritonė Rudaitienė, spaudos-informacijos k-to pirm.; Vincas Lukas, meninio komiteto pirm.

THE ORGANIZING COMMITTEE OF WORLD LITHUANIAN DAYS—1st row from l. to r.: M. Remiene, pres., cultural programs; V. Kleiza, representative for PLB; M. Lenkauskiene, pres., reception committee; Dr. A. Razma, pres., Second World Lithuanian Days committee; B. Bagloniene, pres., financing; B. Juodelis, vice-pres. of 2nd WLD committee; D. Karzoniene, secretary; Dr. Rev. V. Rimselis, pres., religious matters; I. Bubliene, pres., cultural programs; Dr. P Kisielius, pres. of PLB assembly. 2nd row, from l. to r.: J Slajus, press representative; J. Sliaziene, pres., ticket committee; R. Dirvonas, rep. central board of SALTASS; A. Milunas, pres., committee for public relations; K. Dockus, treasurer; V. Abariute, pres., Youth Congress; K. Ambutas, member of sports committee; R. Kemezaite, coordinator of JLJ Congress; K. Laukaitis, administrator; V. Momkus, pres., Song Festival committee; A. Juodvalkis, press, J.Baris, pres., transportation; R. Rudaitiene, pres., press information; V. Lukas, pres., arts committee.

Song Festival Expresses Love of Pageantry, Music and Dance

The Sixth Lithuanian Song Festival, held at the University of Illinois at Chicago's 8000 seat Pavilion, Sunday, July 3rd at 2:00 p.m., will join the voices and hearts of music lovers from the U.S., Canada and Brazil. A mass chorus of 1500 voices from 47 adult and children's choirs will be highlighted by three opera-rank soloists: Mr. Algis Grigas; Ms. Roma Mastis, and Ms. Anita Pakalniskis. The varied program will include folk songs, marches, a cantata and traditional songs of 18 composers, one of which is by noted composer/artist M. K. Ciurlionis (1875-1911). The 58 piece Song Festival Orchestra, composed of local musicians from the Shriner's Band and members of the Lyric Opera orchestra will be augmented by a group of musicians playing traditional folk instruments. Three folk dances, performed by Chicago folk dance troupes, will add visual contrast to the spectacle.

The Lithuanian Song Festival has been organized every 4 years since 1956, the most recent being in Toronto in 1979. This is the first song festival to be accompanied by a symphony orchestra. Nine guest conductors will blend women's, men's and children's choruses from 25 cities to stunning vocal effect. The singers, dressed in colorful Lithuanian costumes, will parade towards the stage and display the Lithuanian enjoyment of pomp and ceremony.

Cities represented in the event are these: Sao Paulo, Brazil; Toronto, Montreal, Ottawa, London and Hamilton, Canada; Sunny Hills and St. Petersburg, Fla.; Brooklyn, New York and Rochester, N.Y.; Detroit and Southfield, Mich.; New Britain and Waterbury, Conn.; Brockton, Mass.; Cleveland; Los Angeles; Baltimore; Philadelphia; and Chicago, Lemont and Waukegan, Ill. Eleven choruses from the Chicago area will participate. Many of the singers have performed in previous Festivals, and the Lithuanian Opera Chorus will perform in the opera *I Lituani* July 1st and this grand event two days later.

For tickets, contact Gifts International, 2501 W. 71st St., Chicago 60629, or phone 471-1424.

Over 22 Lithuanian Young Artists to Exhibit In Chicago During Festival

During the Second Lithuanian World Festival in Chicago June 25-July 4, 1983, a great number of cultural activities will take place around the city. At the University of Illinois at Chicago Gallery of the College of Architecture, Art and Urban Planning, 400 S. Peoria, over 22 young artists (aged 19-35) will display their works June 21-July 9, 1983. Artists from Argentina, Uruguay, Canada, the U.S., England and Lithuania will exhibit paintings, graphics, photography, ceramics and mixed media. Many of these artists have exhibited professionally. This will be a rare opportunity to see current work by young artists living in Soviet controlled Lithuania.

The University Gallery is open 11 a.m.-6 p.m. daily, closed for July 4th. The opening reception will be Friday evening, June 24 from 5-8 p.m. The exhibit is sponsored by the Second Lithuanian World Festival Cultural Events committee. For further information, write to the Festival office at 5620 S. Claremont, Chicago 60636, or call 312-778-2200.

PRESS AND INFORMATION COMMITTEE—Participants at II PLD Press conference held in January of 1983. Seated, l. to r.: Dr. Antanas Butkus, Victoria Matranga, Ritone Rudaitiene, Dr. Antanas Razma, Ingrida Bubliene, Bronius Juodelis. Standing, l. to r.: Ramute Kemezaite, Rimantas Dirvonis, Danute Korzoniene, Antanas Juodvalkis, Balys Brazdzionis, Birute Bagdoniene, Petras Petrutis, Juozas Slajus, and Valdas Adamkus.

SPAUDOS-INFORMACIJOS KOMITETAS—1983 m. sausio mėn. įvykusios II PLD spaudos konferencijos dalyviai. Pirmoje eilėje iš k. į d.: dr. Antanas Butkus, Viktorija Matranga, Ritonė Rudaitienė, dr. Antanas Razma, Ingrida Bublienė, Bronius Juodelis. II eilėje: Ramutė Kemežaitė, Rimantas Dirvonis, Danutė Korzonienė, Balys Brazdžionis, Petras Petrutis, Juozas Šlajus, ir Valdas Adamkus.

Long-lost German Expressionist's Works in Chicago

As part of the Second Lithuanian World Festival in Chicago this summer, the paintings of Pranas Domsaitis/Franz Domscheit (1880-1965) will be featured at two Near North galleries. A joint exhibit of over 100 works will be shown at Galerija, 226 W. Superior from June 21 to July 9, 1983, and at Valeska Art Studios, 816 N. State, from June 26 to July 4th. These exhibits will demonstrate the development of Domscheit's art from the German Expressionism of his European period to the abstraction influenced by the South African landscape.

Domsaitis was born in 1880 in Memel, on the border of East Prussia and Lithuania. His mentor in his student years was Max Liebermann. In 1914 he visited Munch in Norway. In 1918 he exhibited with the Berlin Secessionists, in 1924 with Paul Klee and Oskar Kokoschka, and in 1926 with Marc Chagall in Berlin. Although Domscheit had become a Lithuanian national in 1920 during the Independence, it was not until 1938 when his work was banned by the Nazis as "decadent" that he began to sign his name Domsaitis. He left Germany in 1944, and in 1949 settled in South Africa, where his wife had accepted a teaching position at the University of Cape Town. He lived in South Africa until his death in 1965.

Domsaitis' works are now under the protection of the Lithuanian Foundation's Institute of Fine Arts. About 40 of the paintings in the exhibits will be for sale; the others will remain in the collection. This exhibit is sponsored by the Cultural Events Committee of the Second Lithuanian World Festival.

Galerija's hours are 10 a.m.-5 p.m. daily except Sunday; at the Valeska Studio from 11 a.m.-6 p.m. daily. Call Galerija at 280-1149 or the Festival office at 778-2200 for further information.

A work by Lithuanian-born Ben Shahn is on display in the Vatican Exhibit at the Metropolitan Museum of Art.

Franz Cardinal Konig, Archbishop of Vienna, writes, "A Russian told me one time, whoever wants to experience real Christianity should visit Lithuania."

FORMER BASKETBALL PLAYER NOW STAR SWIMMER AT UNIVERSITY OF HAWAII

by JACK WYATT

Joe Lileikis, a 6' 5" sophomore from Woodland Hills, California, attending the University of Hawaii, is now being closely watched for his potential as a world-ranking swimmer, possibly a candidate for the Olympic Trials. The Honolulu Star-Bulletin (2-3-83) featured the fourth generation Lithuanian with a special article.

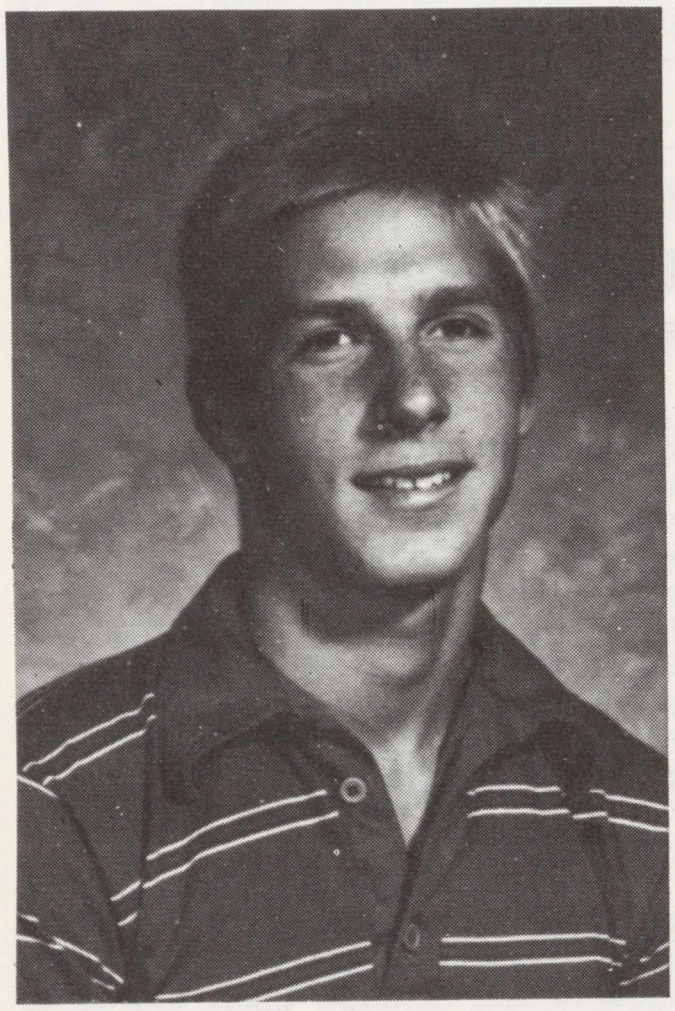

JOE LILEIKIS

Lileikis explained his shift from basketball this way: "I played basketball during elementary school . . . but when I found out that there were a million basketball players and that I was not going to grow to 6-foot-10, I concentrated on swimming." Lileikis stood fifth in the country in the 200-yard freestyle swim among high school swimmers, and pretty much had his choice of colleges. Noting that underdog University of Hawaii outdid obvious swimming powers at the Western Athletic Conference Championships, he talked to the coach and was convinced of his ability to bring the best out of him. He joined up.

"Basketball's loss was swimming's gain," according to the article, as the 20-year old Lileikis recently swam the fastest 200-yard freestyle event in the United States this season while quickly closing in on the 500-yard freestyle mark.

"This is the first time that a UH male swimmer has ranked in the country," UH men's swimming coach Jan Prins pointed out proudly.

Lileikis' fast swim was no lucky plunge. "The first day I missed the 200-yard freestyle mark by three-tenths of a second," he explained, "so Dr. Prins and I analyzed my splits."

Lileikis' erratic laps indicated that he had slowed during the third 50-yard lap and that if he was going to reach his goal—that of qualifying for the NCAA Championships and set a UH record—he'd have to swim faster.

A few days later Lileikis tried again. "I picked up my stroke in the third quarter and went all out in the last 50 (yards)," he explained, "and I made it (the NCAA qualifying standard) with almost one full second to spare."

Lileikis' 1:37.52 clocking is a UH men's varsity record for the 200-yard freestyle event. Earlier last year, he set school marks in the 100-yard freestyle event. He also shares UH marks in the 400-yard and 800-yard freestyle relay events.

Lileikis may have been shocked by his fast swim but not his coach. "Joe knows his objectives and what it takes to achieve them," Prins explained. In addition to the 200-yard freestyle, Lileikis also qualified for the NCAA Championships in the 500-yard freestyle event. "Now to work on my 100-yard free," Lileikis added.

Prins believes that his star will soon be world-ranked . . .

Talking Olympics to a nationally ranked athlete usually strikes fear. But not in the methodical mind of Lileikis. "My first concerns are the three important meets coming up," he explained, "after that I may think about the Olympic trials." . . .

With two-a-day practices and rigorous weight-training workouts, no collegiate athlete trains harder than swimmers. "And for less recognition," piped Mabel Harada, a UH swim team booster.

But Lileikis said that the training isn't all work and no play because the team sometimes gets Sunday off. "That's the day we go surfing," said Prins. For upper-body strengthening, coach?

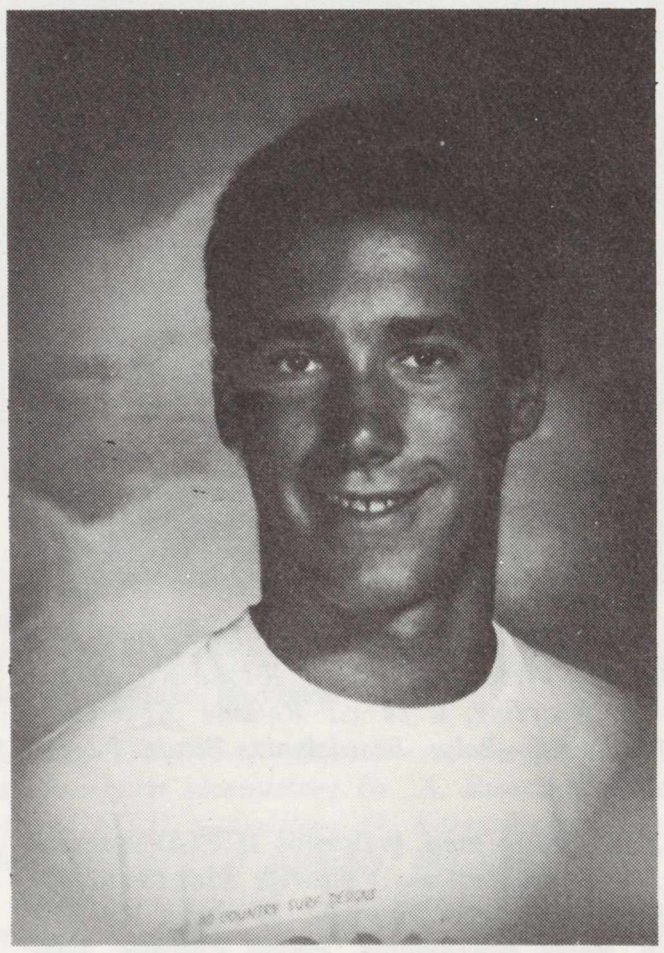

TOM LILEIKIS

Tom Lileikis, Joe's brother, is a very talented swimmer in his own right. A junior at El Camino high school, he was the star of the 1983 Los Angeles City swimming championships and led his school's swim team to the City championship. Tom won the 200-yard freestyle (1:40.5) and the 100-yard butterfly (51.5) in an impressive fashion, missing the city record for the 100 butterfly by .26 of a second.

Lithuanian Priest Gets 7 Years in Soviet Jail

A Soviet court sentenced Father Alfonsas Svarinskas to seven years in jail recently for "anti-constitutional and anti-state activity," the Tass news agency said.

Rev. Alfonsas Svarinskas

The sentence was the maximum under Article 70 of the Soviet criminal code, which deals with charges related to anti-Soviet agitation.

The 57-year-old priest, who spent 16 years in Soviet labor camps for guerrilla activities in the postwar resistance movement, was arrested Jan. 26 and has been in detention since.

Tass said the trial produced "weighty testimony and material evidence of the criminal nature of the defendant's activities."

"Using protection of the right of believers as a cover, Svarinskas had systematically, in oral and written form, slandered the existing state and social system and called for struggle against it," Tass said.

"Svarinskas made sermons in which he called on believers to violate state laws and disobey representatives of the authorities."

"Considering the malicious and deliberate nature of the defendant's unlawful actions, and also his previous convictions, the court found it necessary to sentence Svarinskas to seven years in prison," Tass said.

In an earlier report on the trial, the agency said Svarinskas had admitted passing "printed materials of an anti-state character" to foreign correspondents who "extensively used the materials for smearing the U.S.S.R.'s state system on the pages of the foreign press."

Western analysts have reported increased pressure on the church in predominantly Cath-

(Continued on Page 19)

...An Inside Glimpse of Journalism Soviet Style

Consonant with the article "Party Bureaucrats Attack Western Corruption in Lithuanian Culture," this article, written for the LOS ANGELES TIMES by Charles Hillinger [5-4-83], provides an inside glimpse into how very anti-American and very party line the Soviet papers are expected to be.

THE BUS RUMBLED through the empty nighttime streets of Moscow, past mile after mile of drab apartment complexes.

The people here live jammed together in tiny, beehive flats of two, three and four rooms. There are virtually no single-family houses in this city of 8 million people.

On board the bus, en route from Sheremetyevo Airport to the Kosmos Hotel, were 26 University of Wisconsin students, two professors and two newsmen, all on a tour of the Soviet Union organized by the university's journalism department.

It was 11 p.m. and the group's Intourist guide, Tatiana (Tanya) Utkina, 32, turned on Radio Moscow's English-language news program. For the next half-hour the bus was silent except for the radio commentator's voice on the public address system.

The commentary consisted of anti-American propaganda, one item after another: The United States used biological warfare in Korea and in Vietnam. Infected mosquitoes prepared in the United States are being used in Afghanistan. And so on and so on.

It was a sobering introduction to a two-week study of the Soviet press.

The next day, at the offices of the Novosti Press Agency, Prof. Yassen Zassoursky, the dean of Moscow University's School of Journalism, and others . . . welcomed the American group to the Soviet Union. There was a lively exchange between the Soviet editors and the young men and women from Wisconsin.

"Our theory of journalism is much different from yours," Zassoursky said. "We are not limited to giving facts. Propaganda is a function of the media—to educate, to agitate. We deal in three main areas, behavior, attitude and orientation.

"The adversary relationship between the state and the media as exists in the U.S. does not exist in the U.S.S.R. There are 8,134 newspapers and 5,600 magazines published in the Soviet Union."

Pointed Question

One of the young Americans said, "We have a great variety of opinion in U.S. newspapers on major issues. Some newspapers will criticize the President on a particular issue while others will support him. In the Soviet press, we understand, there is never any disagreement with government policy on major issues. How can that be?"

One of the Soviet editors replied, "Our mass media is identical in its stand on all major issues. We understand what is at stake. The government's stand on a major issue is automatically supported by all the Soviet press, by all the Soviet people. There are no differences of opinion on major issues."

A student, referring to the role of the American press during the Vietnam War, asked, "Do you see the possibility of the Soviet press being critical of its government in such a situation?"

"As far as we can," one of the Soviet editors said, "we also try to analyze whether the government is acting in the interest of the Soviet people. The idea that the Kremlin controls the Soviet press is sheer nonsense. I must say that nobody ever tells us what to present. We are our own bosses. When Mr. Andropov (Soviet leader Yuri Andropov) suggests good propositions for the good of our people, of course we write about the value of those good propositions. Nobody has to tell us."

"Keep in mind," the Izvestia editor put in, "that we have a very different society here. We don't ask you to adopt our ethics; don't ask us to adopt your ethics."

A student asked about disasters, such as plane crashes. She said she had been told that they are not covered in the Soviet press.

"Do you get great pleasure out of seeing corpses, gore, blood flowing, and so on?" one of the Russians responded. "Do you have satisfying emotions when a tragedy happens? When a calamity such as a plane crash occurs, we inform the people—in two or three lines on the last page of the paper, an announcement that there has been trouble on a flight, to let the relatives or friends know. But we do not go into detail. We take no joy in presenting such an event."

One of the Russians added, "Items such as plane crashes are sensationalized in the popular press in the West, to sell newspapers. It is commercialism of the worst kind, certainly not done for the sake of information."

Another question: "Do your newspapers endorse political candidates?"

"You see," came the response, "our elections are very different from yours. In the Soviet Union there is no real contest, no opposing candidates as you have. We do not pry into our political leaders' private lives as you do in America."

Fyodorov, the New Times editor, said he had a question for the Americans: "What do you think of the policies of the Reagan Administration?"

Karen Litscher, 22, a senior from Baraboo, Wis., said, "I may disagree with our President or I may agree with him, but I'm glad I have the right. I can still say he's wrong if I feel he is. That's the beauty of our system. Americans are free to have a variety of opinions on all issues."

Meetveev, editor of Izvestia, expressed dissatisfaction with the quality of American correspondents sent to cover the Soviet Union.

"Out of 50 sent here, 47 will be hostile to our country," he said. "They write lies. They write anti-Soviet stories. There is no real reporting of Soviet life by American journalists."

The next day, the American group gathered at the U.S. embassy with a group of resident American newsmen who talked about the frustrations and challenges of working here.

"Nobody does anything on the telephone," one of the newsmen said.

"We're followed everywhere we go," another said. "They treat us as spies, not newsmen. There is always the risk of expulsion. And there

(Continued on Page 20)

. . . LITHUANIAN PRIEST

(Continued from Page 18)

olic Lithuania. Lithuania borders overwhelmingly Catholic Poland and parts of Lithuania were Polish territory before World War II.

In 1978, a month after Polish-born Pope John Paul II was installed in the Vatican, Svarinskas announced the formation of the Catholic Committee for the Defense of the Rights of Believers.

He told Western reporters when the committee was formed that the church was no longer silent in the Soviet Bloc because "it speaks as the Pope."

(Adapted from L.A. Times May 7, 1983)

Jūratė Nausėdaitė-Ann Jillian (antra iš dešinės), su Bob Hope, jo gimtadienio šventėje kartu su: iš k. Cheryl Tiegs, Brooke Shields, Bob Hope ir Christie Brinkley.

Ann Jillian [2nd from right] helps Bob Hope celebrate his 80th birthday on an NBC special. The other young women are, left to right, Cheryl Tiegs, Brooke Shields and Christie Brinkley.

. . . An Inside Glimpse

(Continued from Page 19)

are provocations. We meet people on the street, in the parks; you never know when you're being lured into some kind of trap . . ."

"You have to be extremely careful at all times not to put your sources in jeopardy," another said. "There are so many things I could write, but don't, because I don't want to get someone in trouble with the authorities."

They talked about the difficulties of getting Soviet officials to talk to them, no matter what the story. Some of their comments:

—"We will be doing an agricultural story, or some other noncontroversial feature requiring some basic information, some facts and figures. The person with the information is usually too busy to meet with you, out of the city . . ."

—"You want to do an interview on some timely matter. It takes 10 days to set up the interview. The news event passes by. Our Soviet counterparts in Washington pick up a telephone and immediately get the needed information."

—"It's a completely different world. The purpose of the Soviet press is anything but to inform."

—"One of the problems is that this is a secret society. Asking questions is taboo. Secrets here would not be secrets anywhere else."

—"The overwhelming majority of people here have come to believe that 2 and 2 equals 5."

One correspondent recalled a time when he was en route to the airport and was suddenly passed by about 30 speeding ambulances. There had been a plane crash."

"I knew I couldn't run into the terminal and start asking questions, as I would in the States," he said. "I wouldn't get any answers. So I went into the terminal and stood with a crowd that had gathered. I said nothing for several minutes.

"Finally I said: 'It's pretty bad.' 'Yes, it's bad,' someone remarked. 'We counted 30 bodies taken away on stretchers . . .' "

Later the American student group visited the University of Moscow, one of 22 Soviet universities that offer classes in journalism.

"Prior to World War II, journalists received their training at the Communist Institute of Journalism," Zassoursky, dean of the School of Journalism, told them. "The institute was closed during the war, a period when many journalists were killed covering the fighting.

"After the war, writers discussed where to best educate Soviet journalists. We had to rebuild our ranks. It was decided that the best place would be at the universities. Stalin signed a decree establishing the journalism schools in 1947."

Candidates for journalism school are selected on the basis of their writing ability, educational background and competitive tests. At the University of Moscow, about 2,800 young men and women are enrolled in the five-year program.

The Americans wanted to visit the offices of Pravda, but it looked for a time as though they would be disappointed. It was Pam Fanning, 22, a senior from Minneapolis, who got the group in. Pravda, which means "truth," is a publication of the Soviet Communist Party. It has a daily circulation of 10.7 million.

The tour's organizer, Lorin Robinson, 40, dean of the University of Wisconsin's journalism department at the River Falls campus, had asked to visit Pravda, Radio Moscow and Izvestia. The requests were all ignored. So at Novosti, Pam Fanning asked how come? Her spunky query opened the door to Pravda, the inside of which is seldom seen by foreigners—or by Soviet citizens, for that matter.

Yevgeny Grigoryev, Pravda's deputy editor in chief, met the Americans in Pravda's editorial board room. He said that the six-page paper is edited and laid out in Moscow, then sent by satellite to the 45 cities across the Soviet Union where it is printed and distributed.

One of the Americans asked about the paper's small size. "We don't have enough newsprint," Grigoryev replied.

He said that Pravda receives 600,000 letters a year from its readers, and added, "We run a page of letters in the middle of each paper. Our readers write about successes, about problems. They express ideas. If a reader calls our attention to an important problem, we send a journalist to investigate."

Then he spent half an hour lecturing the Americans:

"I want you to know we have political unity of the Soviet people, which you probably didn't know. It does exist. You should keep it in mind. There is a phenomenon in this country—that there are few dissidents among our 271 million people. These people (dissidents) whose names appear in the American press are not known in the Soviet Union, are not considered writers or intellectuals.

"There is a lot of misinformation about the Soviet Union in the American press, a lot of hostile misinformation. The mass media in the United States is trying to make people think the U.S.S.R. is about to attack the U.S.A. The idea is absurd. We know very well what nuclear war means. You don't know what war is. We lost 20 million people in World War II. Your country wasn't bombed."

The American group also traveled to Yalta and Leningrad. In Yalta they met a group of 18 Ukrainian journalists. Vladimir Bobashinski, editor of the Crimea Pravda, a local daily newspaper, headed the Soviet delegation. He was asked, do you emphasize local stories?

"Yes, yes," he replied, opening a copy of that day's newspaper, showing the prominence given to local events.

Dean Robinson said, "We know you do not carry advertising in Soviet newspapers. How do people find out what's available for sale?"

"But we do carry advertising," Bobashinski said. "We publish a special four-page advertising section. We run ads on the last pages of Saturday and Sunday papers—want ads, new goods, repairs, services, jobs available, flats available. Our advertising revenue was 200,000 rubles (about $300,000) last year. Our circulation revenue was 680,000 rubles (about $1 million). Our circulation is 285,000."

The Americans left for home with impressions of a land, a people and a political system they will never forget. Some of their impressions:

Ralph Strangis: "We watched kids at the circus eating ice cream and having the time of their lives, like kids in America. I didn't see that in the adults."

Petra Van Wassbergen: "It's disturbing to see the old women working so hard, sweeping streets, sidewalks and subway tunnels, washing windows, plastering walls."

Ann Potthoff: "The political rhetoric I heard over Radio Moscow was the same we heard from Russian journalists."

John Everett: "They never answered the important questions. They beat around the bush and threw in a lot of propaganda."

John Ridgeway: "During the Vietnam war, all you heard in the United States day after day was the Vietnam War. Here there is no discussion at all about Afghanistan. No coverage in the papers, on radio or on TV. No one mentions Afghanistan. It's as though Afghanistan doesn't exist."

Wally Greenwell: "I don't think Americans are aware of how much the Soviet people suffered during World War II, how much the Soviet people are afraid of war."

Dave Callender: "There is no Fourth Estate in the Soviet Union. Opinion is universally controlled."

Geraldine Brooks: "It was important to meet the people behind the rhetoric. There are different values here."

Durwin Long: "Private enterprise is alive and well on the streets of Moscow and Leningrad. We were constantly being besieged by young Soviets wanting to buy our jeans, watches, shirts, sports shoes, anything American. Soldiers are everywhere. Those young people we encountered are unhappy and disenchanted about their system and envy our freedom. I don't believe the journalists we met can possibly believe what they say."

Al Senia: "Of all the people I met, the most unforgettable was a student with an obsession about America. He spoke flawless English, has American mannerisms, American phraseologies. He lives with his parents and grandparents. He has a room filled with American food, music, posters, bumper stickers, maps and flags, all of which he obtained from Americans he meets on the street. He lives in the Soviet system, but he has created his own world. He plays it very low-key. I met him in a bookstore."

So few people have learned the art of collecting memories. They collect old china and stamps and books—all good and pleasant, but fragile and perishable. Happy memories are indestructible; nothing can take us from them but death.

EXCURSION TO LITHUANIA

15 Days Excursion to Lithuania,
6 Days in Vilnius

Departure from Los Angeles August 21

PRICE PER PERSON $2042.00

Hurry to Register

EVANGELINA KUNGYS

(213) 698-0496

COATS OF ARMS

The science of heraldry studies the distinguishing marks found on seals and coins, primarily emanating from the Middle Ages. These marks soon appeared on the armor, shields and helmets of Crusaders and tournament participants; however, by the 15th Century, with the decline of the usefulness of armor, the heraldic "arms" became the insignia of a privileged higher class and their use eventually expanded as coats of arms and emblems for cities and nations.

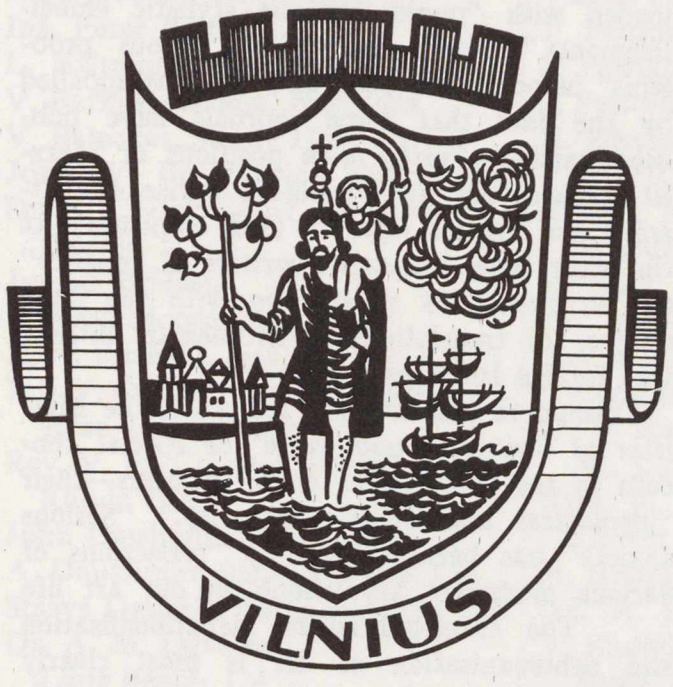

Coat of Arms of Vilnius, capital of Lithuania.
Lietuvos sostinės Vilniaus herbas.

Heraldic beginnings in Lithuania date from the 14th century. Until that time, only princely seals are known, but the dependency of Vytautas the Great (1392-1430) on his gentry and their inclusion in state affairs produced a proliferation of seals of their own. Seals of the gentry bearing their emblems, with Latin and Slavic inscriptions, appear on the Treaty of Vilnius with Poland in 1401.

In those days, it was a practiced custom in Western Europe to consider as relatives persons having the same coat of arms. Frequently, class relations were established by presenting one's coat of arms to another family, a sort of adoption. This kind of adoption occurred in 1413 at Horodlo when Polish coats of arms were bestowed upon 47 Lithuanian families chosen by Vytautas the Great and Jogaila.

Coat of arms of Kaunas, temporary capital of Lithuania.
Kauno, laikinos Lietuvos sostinės, herbas.

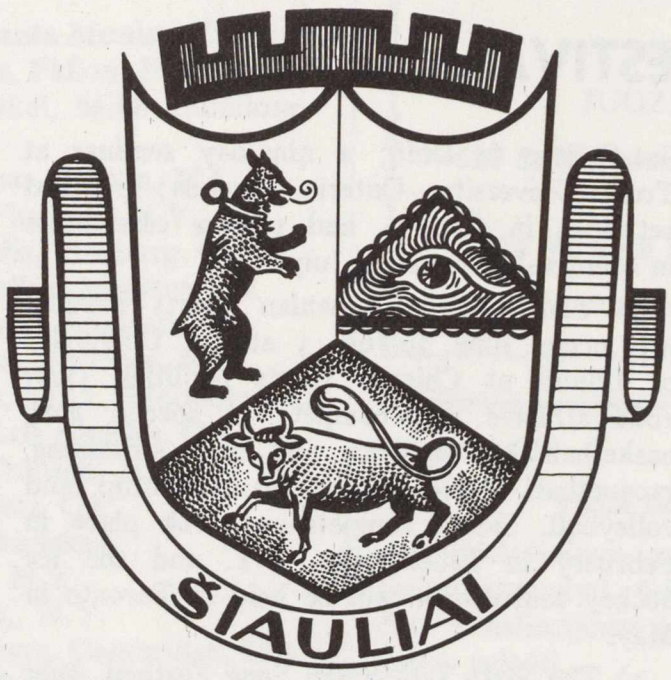

Coat of Arms of Siauliai, city of industry.
Šiaulių miesto herbas.

According to the chronicle of Bychowiec, some Lithuanians, having quarreled with the Poles at the Diet of 1453 in Parczow, returned their Polish coats of arms and resumed using their own exclusively.

The Lithuanian Statute and Constitution forbade bestowing coats of arms to the common people. Nevertheless, a commoner could gain a coat of arms either by acquiring enough wealth to be able to undertake military service or by paying the state an appropriate sum.

Coat of Arms of Klaipeda, main harbor city of Lithuania.
Klaipėdos miesto herbas.

The declining importance of armorial markings culminated with the abolition of nobility and the restoration of the independence of Lithuania after Worl War I.

However, the coats of arms presented to cities themselves remain an historical curiosity. The efforts of Algirdas Gustaitis and artist Telesforas Valius have recreated coats of arms of 14 Lithuanian cities. We now can see that St. Christopher became the emblem of the city of Vilnius, a bull with a cross between his horns that of Kaunas, and gates of a castle that of Klaipeda.

Our symbolic representations of Lithuania, the Knight and the Columns of Gediminas, have now received some unique and unusual reinforcements.

Party Bureaucrats Attack Western "Corruption" in Lithuanian Culture

Creeping "corruption," "degenerate" Western influences, ideological lassitude were attributed to the Lithuanian cultural scene by the Secretary of the Lithuanian CP Central Committee and the Minister of Culture in an address last January.

The CP Secretary saw the "hand of the ideological enemy" in almost everything, including the advertising of new "marvelous" places and "limitless alcoholism and petty bourgeois habits." He insisted that "we cannot allow the unrestricted spreading of the demoralizing impact of modernism and of the low-grade so-called mass culture, both of which are *obnoxiously* promoted by the West." (Ed. emphasis) However, he did say that it was "meaningless" to try to fight against fashions and ignore the new needs of young people; he counseled instead to try to channel the new fashions in the "right" direction.

One of the new "dangerous" fashions, according to him, was the youth music ensembles and the discotheques. Such mass phenomena must be regulated, he suggested.

The Lithuanian theatre also received poor marks from the CP Secretary. He got the horrifying impression that the theatres seemed to be "running their affairs as they saw fit, without a consistent repertory policy." This, in turn, led to the appearance of "alien" elements. His proposed remedy—"ideological, thematic correction." The Kaunas Drama Theatre was singled out for "unacceptable extremism—delight in nihilistic intonations, a gloomy pessimistic palette."

Even the monthly organ of the LSSR Writers' Association, *Pergale* (Victory), edited by Party writers, did not escape his ire. "It's difficult to understand," he said, "why its pages are sometimes offered to erroneous materials, which either are at odds with our esthetic principles, or (erroneously) revise our literary legacy. He stated that he was "thoroughly irritated by such phenomena as formalistic word play, the superficiality of the analysis of the social phenomena, the lack of historic judgment, untouched topical themes and problems, the attitude of indulgence toward petulant moods, lenient criticism, and lack of (communist) principles."

Harkening back to the Stalin era and citing recent CP pronouncements "on the links between literary and art magazines and the practice of the construction of communism," the CP Secretary emphasized the importance of the creation of the "positive hero." He told the writers and all "cultural workers" that they must play a more active part in the "constantly sharpening ideological struggle" and "give a stern rebuke to the aggressive bourgeois propaganda."

The Minister of Culture found many Lithuanian novels politically deficient and over-

(Continued on Page 22)

EMIGRE LITHUANIANS DEMONSTRATE SOLIDARITY IN SUMMER FESTIVAL

The Second Lithuanian World Festival, in Chicago June 25-July 4, 1983, will draw thousands of Lithuanians from over 40 free-world countries. This grand celebration, successor to the First Lithuanian World Festival held four years ago in Toronto, will weave political, cultural, religious, athletic and social strands into a tapestry of happenings expressive of the Lithuanian love of public festivity and spectacle. The purpose of these events is to refresh the energies of the Lithuanian community outside the mother country, and to reintroduce second, third and fourth generation Lithuanians to their heritage.

In the 1980 Census, 832,000 U.S. citizens claimed Lithuanian ancestry. Chicago is home to the greatest number of Lithuanians living outside of Lithuania, and the metropolitan area together with other Midwest cities (Detroit, Cleveland, Omaha) forms the nucleus of emigre activities. The immigrants forced from their country because of World War II and the Soviet occupation are the primary activists in the Lithuanian community and unite with Lithuanians from earlier immigrations.

The 1983 summer Festival will have six major categories of events. 1) The Sixth Lithuanian World Community Congress (June 26-July 3) will host 140 delegates from Argentina, Australia, Brazil, Canada, Colombia, France, Great Britain, Italy, the U.S., Uruguay, Venezuela, West Germany and other countries to discuss the current state of the emigre communities and political action assistance to Soviet-occupied Lithuania.

2) The Fifth Lithuanian Youth Congress will bring together youth (16-30) from the entire free world for a collective exploration and reaffirmation of a common heritage. One week of events in Chicago will begin the Congress, followed by a week-long Youth Camp at Oberlin College in Ohio; a nine-day seminar at Trent University, Ontario, Canada; political activities in Ottawa, and closing ceremonies in Montreal, Canada on July 22nd.

3) The Second Lithuanian Sports Festival will occur June 26-July 3 at the University of Illinois at Chicago sports facilities. Over 1000 athletes will compete in soccer, golf, basketball, tennis, track and field, swimming, racquetball, table tennis, marksmanship and volleyball. Skiing competitions took place in February in Ellicottville, N.Y. and the ice hockey tournament will be held in Toronto in May.

4) The Sixth Lithuanian Song Festival, July 3 at the University of Illinois at Chicago Pavilion will combine 1500 singers in 47 adult and childrens' choruses from the U.S., Canada and Brazil. This concert of folk songs and songs by Lithuanian composers will be accompanied by a full 60-piece orchestra and folk instruments, and will include three dances performed by a Chicago folk dance group in colorful costume.

5) Cultural Events. A multitude of art exhibits, musical performances, drama, poetry and films, along with a street fair, will be highlighted by the American premier of Amilcare Ponchielli's (1834-1886) opera *I Lituani* performed by the Lithuanian Opera Company of Chicago at the Auditorium Theatre, Friday, July 1st.

6) Religious Events. The Festival includes two Sundays, both of which will have impressive Catholic and Lutheran services. On July 3rd at 10 a.m., Mass will be celebrated by Joseph Cardinal Bernardin at Quigley Seminary South, 7740 S. Western.

The Festival is a program subsidiary of the Lithuanian World Community, Inc., headquartered at 5620 S. Claremont, Chicago 60636. Specific information on events, ticket prices and availabilities, hotel accommodations, etc., may be obtained from the Festival office by letter or phone 778-2200. All events are open to the public.

The Lithuanians of California have the privilege, by paying $25 extra for the license plate, to have Lithuanian names on their plates. Here is a picture of one: KAUNAS, which could be the name of Lithuania's capital or a last name.

Kalifornijos lietuviai, sumokėję $25 daugiau už automobilio numerius (plates), važinėja su lietuviškais parašais, vardais. Štai matome vieną iš jų—KAUNAS.

. . . *Party Bureaucrats*

(Continued from Page 21)

loaded with "pseudo-baroque stylistic embellishments." There were also "serious problems" in poetry, he said. He, too, was appalled by the fact that some journals have published articles "using *alien* positions of Marxist methodology and trying to revise our literary and artistic legacy." (Ed. emphasis) At the same time, he praised writers of "quality" and expressed his satisfaction with the large number of translations of Lithuanian authors into foreign languages.

Turning to painting and sculpture, the Minister of Culture found cause for special concern in the attitudes of young painters—their "ideological and artistic maturity." "Serious anxiety" has been aroused by "reflections of various modernist art schools in our art life . . . The cosmopolitanism, denationalization and dehumanization of art is most clearly demonstrated by those artists who base their work on the esthetics of modernism."

The two speeches reveal very much about the contemporary cultural scene in Lithuania. Their main arguments and the very phraseology are a simple *rehash* of recent articles on that subject in *Pravda, Literaturnaya Gazeta,* and *Molodaya Gvardiya.* The Lithuanian party officials of culture have once again demonstrated that they do not have a voice of their own.

[*Adapted from ELTA, May 1983*]

Books in English

ON LITHUANIAN HISTORY

- History of Lithuania, by Dr. Jos. B. Koncius, 140 pages, soft cover, $4.00.
- Lithuanian—700 Years, by Dr. Gerutis. Hard cover, illustrated, 476 pages. $15.00 (postage $2.00).
- Vytautas the Great, by Dr. J. B. Koncius, 215 pages, hard cover, illustrated, maps. $15. (Postage $1.00.)
- Samogitia, by Chas. L. Thourot Pichel. 320 pages, hard cover. $7.95 (postage $1.50).
- Land of Crosses, by Michael Bourdeaux. 335 pages, soft cover. $8.75 (postage $1.50).
- Soviet Genocide in Lithuania, by Joseph Pajaujis-Javis. 246 pages, hard cover. $12.00 (postage $1.50).
- "The Battle of Grunwald"—An historical novel by Ivan K. Sokolnikov, translated by Dr. J. Bielskis. 160 pages, with 26 page Epilogue on Lithuanian History. Hard cover $4, soft cover $3 (postage $1.50).
- "Lithuania Under Soviet Occupation," by Dr. J. Prunskis. 292 pages, hard cover. $10.50 (postage $1.50).

'LITHUANIAN DAYS" BOOKSTORE

4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
Tel. (213) 664-2919

GARBĖS PRENUMERATOŠ

Irena, A. Aižinai, Chicago, IL
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
V. F. Backus, San Gabriel, CA
Rev. Dr. Bačinskas, Australija
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
G. Balanda, Warren, MI
Ed. Balceris, Sta. Monica, CA
Inž. Peter Baltran,
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
John W. Bernotavicz, Barrington,
Dr. K. C. Bobelis, St. Petersburg, Florida
Juozas Briedis, West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
Rev. V. M. Cucuras, Providence, Rhode Island
John Čiurlionis, PA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis, Long Beach, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
Inž. Algis Didziulis, Bogota, Columbia
A. Dičius, Santa Monica, CA
Vincas Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
J. Dženkaitis, Glendale, CA
East Cambridge Branch Library, MA
A. Galdikas, Brentwood, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
J. Girevičius, Ont., Canada
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
Inž. Algis Jonynas, Pacific Palisades, CA
E. ir L. Jarašiūnai, Santa Monica, CA
A. Jakštas, Australija
R. Janowska, Noristown, PA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža, Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk, San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
J. Levickas, Palos Park, IL
M. Lietuvnikas, Orlando, FL
Dr. V. McCleris, Livonia, MI
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto,
Inž. Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
Inž. A. ir L. Mažeikos, Marina del Rey, CA
A. Mažulis, Santa Monica, CA
Ign. Medziukas, Los Angeles, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NE
M. L. Namikai, M.D. Glendora Calif.
A. Naudžiūnas, Boston, MA
G. Okunis, Flushing, N.Y.
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
J. Petrikonis, M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
P. Pranis, Vista, CA
Rev. A. Račkauskas, Brooklyn, N.Y.
RFE-RL Inc., N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas, Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina, Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
Inž. A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis, M.D. Santa Monica, CA
K. R. Razauskas, Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Kun. Paul Sabulis, Waterbury, CT.
O. C. Šadeika, Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
C. M. Shimkus, W. Hartford, CT
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai,
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
Dr. V. Skirgaila, Rancho Palos Verdes, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
Dr. D. Surantas, Rockford, Ill.
J. Švedas, Cicero, IL
Inž. J. Talandis,
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiskus, Collinsville, IL
K. Trečiokas, N.J.
J. Truškauskas, Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg Beach,
Inž. V. Vidugiris, Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Dr. Valiska, Montreal, Canada
Dr. J. K. Valiūnas, New Rochelle, New York
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Aukos po $20—
Dr. K. C. Bobelis
Aukos po $5—
P. Sakas, M. Petrauskienė

Labai ačiū už parėmimą L.D. žurnalo.

—A. Skirius, leidėjas

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60609 —Telef. (212) LA 3-1510

ir

2616 W. 69th St., Chicago, IL 60629—Telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgales aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui**—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

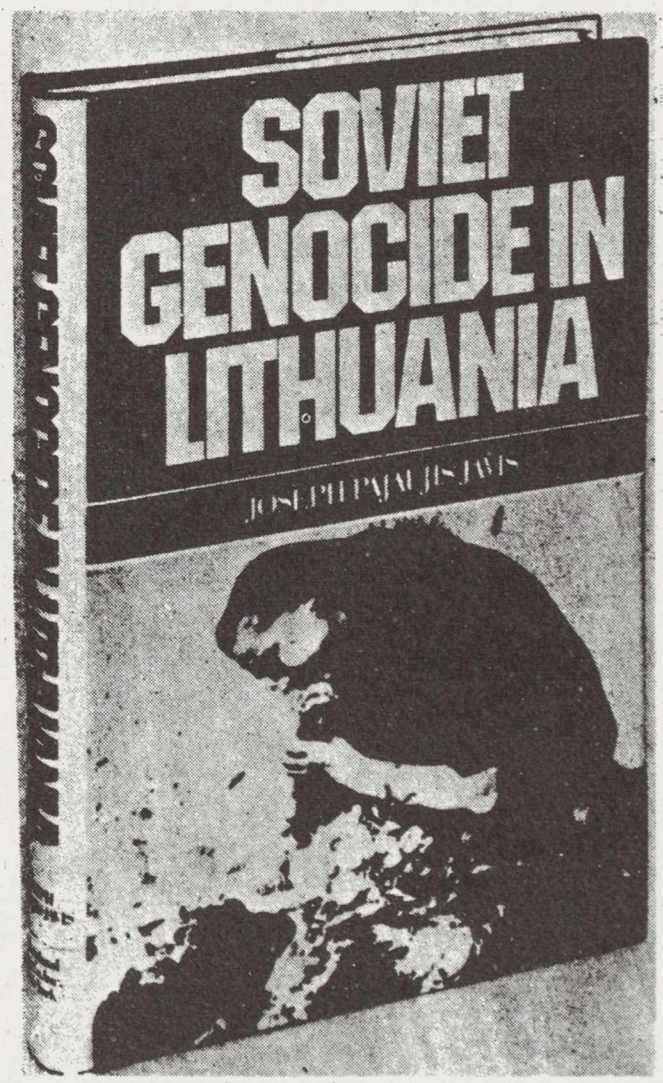

Soviet Genocide in Lithuania, by Joseph Pajaujis Javis, Ph.D. Manyland Books, Inc., New York, 1980, 246 p. $12.00 postpaid.

"Sphere of influence" has been and is the name of the game in international affairs. One method is the threat of or the perpetration of genocide. The latter method has been a tactic of the Soviet Union against the previously independent country of Lithuania since 1940. . . . This volume is . . . good enough to make your blood boil."

—*Best Sellers:* The monthly book review, September 1981

"Dr. Pajaujis-Javis was a prominent Lithuanian politician and a member of its parliament long before the Soviet take-over, and fortunately managed to escape to the United States . . . His book . . . is a carefully researched and meticulously documented account of Soviet atrocities in his native land . . . In his accounts of the lives of Lithuanian deportees in the Russian forced-labor camps, he has given us what is undoubtedly the most graphic and detailed pictures of these places outside Solzhenitsyn's volumes of *The Gulag Archipelago*.

—*The Catholic Review*. Baltimore, July 17, 1981

This book is available by writing to this publication, or to:

Lithuanian National Foundation, Inc.
P.O. Box 21073
Woodhaven, N.Y. 11421

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS

(VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42 ir 49 metrų bangomis.
Pirmoji vakarinė laida 18 val. vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.
Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis. Šie laikai **vasaros** metu. **Žiemos** metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti atgal vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00
plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų.** girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas, ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų, plokštelių ir lietuviškų suvenirų
502 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Radijo Šeima
7 Programos savaitėje
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo
8:30 val. ryto iki 9:30 val. ryto
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: 778-1543

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Vede KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
1011 W. Huron, Pontac, MI 48054
WPON—1460 AM
Pirmadienį nuo 3-4 p.p, trečiadienį nuo
12-1 p.p., panktadienį nuo 6-7 v. v.
Programos ved. **Algis Zaparackas**
4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549-1982. Albertas Misinas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209 tel. 841-3026

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas penkt. iš WEVD stoties
New Yorke, nuo 10-11 v.v.,
97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89:5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto is WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto
iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.
DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Ruta Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda
"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO—1240 — AM
Vedėjas: ANTANAS PALIULIS
33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
Tel. (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A 1K2
Tel.: (416) 275-3134

ROMA, ITALIA
ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Pragrama transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti "Lietuvių Dienų" prenumeratą 1983 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — $20.00
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029